

**Universae rei medicae epigraphe seu enumeratio, compendio tractata /
[Janus Cornarius].**

Contributors

Cornarius, Janus, 1500-1558

Publication/Creation

Basileae : [In Officina Frobeniana], 1529.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cj3vvzf6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

coll 1608
Cb.

A. XXIX. Cov

L. 5419

B. X. 65

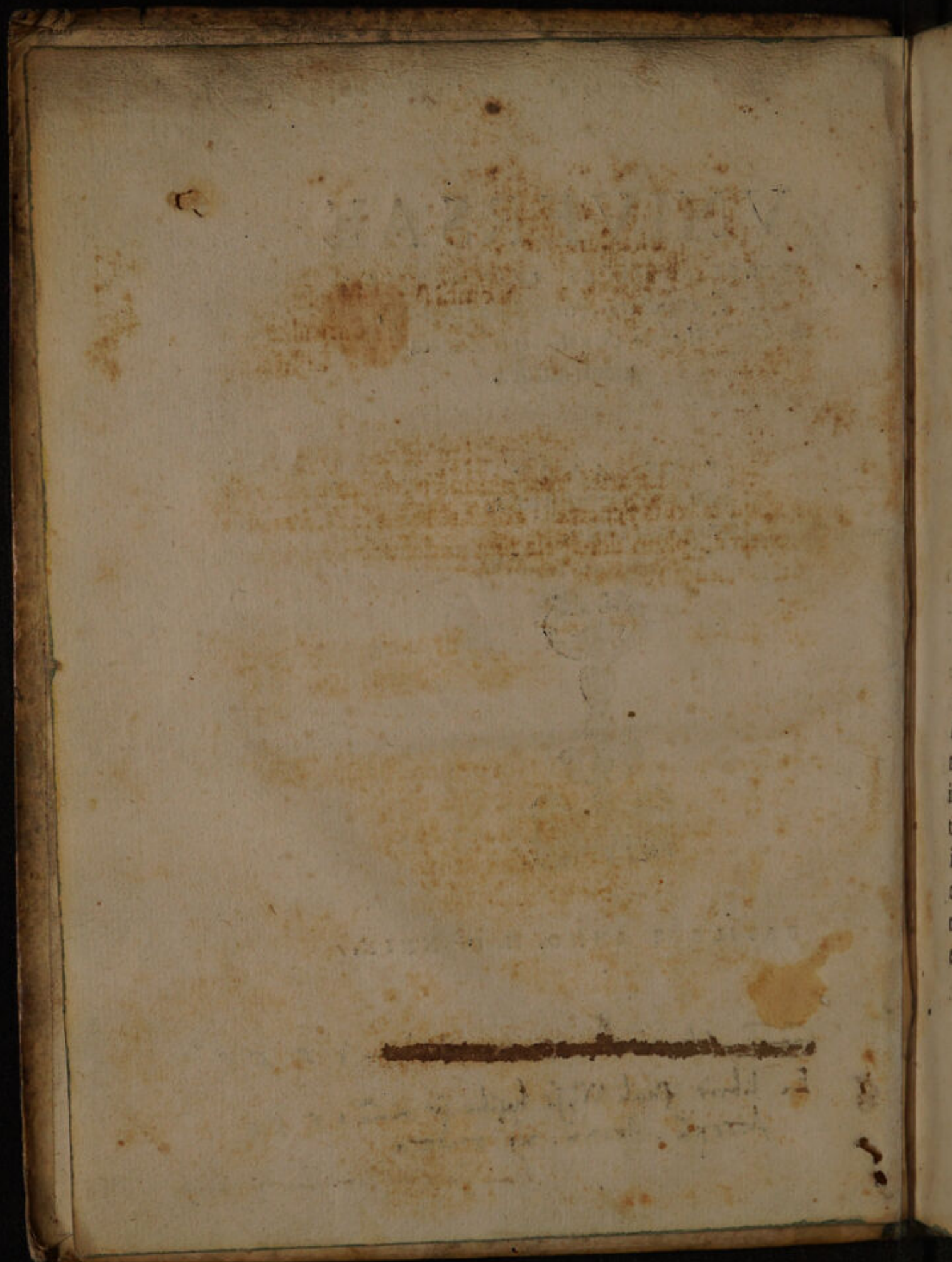
151

95 p.p.

af

Cornarius was one of the best commentators of Hippocrates. The first part of this book is of **pharmaceutical interest**. Besides we mention: De phlebotomia, de coitu, de cibo et potu, de morbis humani corporis (25 pp.), etc. At the end an alphabetical list of simplicia medica. *Many Greek letters*. On the title: "Ex libris Pauli Wyss basiliensis anno 1550" and in the text many interesting annotations by the same hand. — Somewhat brownstained, otherwise large copy. — **Rare.**

Unable to display this page

AMPLISS. AC PRUDENTISS. HONOR

atissimisq; uiris, senatui populoq; Zuiccar
uicentium, Ianus Cornarius S.D.

V V M in omni studiorū genere prin
cipia ac primi aditus difficillimi esse
consueuerint, nulla uidet' mihi esse li
beralis disciplina, à qua ex ipsis mox
liminibus tam multi arceantur, ac ipsa
Medicina. Siquidē ea ipsa, quū pro
pter reliquarum artium cognitionem, quam necesse est
eos, qui ad eius penetralia admitti uelint, adferre: tum
propter amplum illud pelagus, unde quaq; tempestate
totius naturæ rerum, totq; diuersarum linguarum uocū
ingruente commotum, multis penitus inaccessibilis uide
tur. Id enim non solum mihi, quum primum me ad di
scenda medica conferre, sed multis alijs contigisse puto,
qui partim rei magnitudine deterriti, artem intactam re
liquerunt, partim sinistra, ac per dispendia longa ducen
te uia adgressi, serius ad metam peruenerunt, aut adhuc
in stadio anhelantes decurrunt. Quare quo modo q̄ ci
tissime medica adsequi possem, sæpe mecum rationem
iniui, atq; quomodo in breuem quasi fasciculū res omnis
constringi possit, animo uolui. Meditabar aut' amplius,
non solum ex medicorum scriptorum cognitione, uerū
etiam ex usu & experientia rerum, ac regionum diuer
a 2 farum

farum contuitu, medicum debere nomen habere. Con-
gessi itaq; & ante institutam à me peregrinationem, &
in ipsa quoq; regionum plurimarum perlustratione,
(quam iam per integrum quinquennium ultra citraq;
oceanum magnum facio) in ordinem quendam nomi-
na saltem, ac nuda totius rei medicæ capita, ut inde qua-
si ex locis quibusdam cõmunibus offerretur, quicquid
apud quoscq; optimos artis scriptores diffusissime est
tractatum. Vtile autem id ualde uidebatur fore, quum
aliàs nullos, uel pauciss. libros circũuehere possem: &
nescio an animus à libris alienus, longe liberius ac iucũ-
dius in rerũ ipsarũ meditatione ac cõtēplatione ua-
gatur. Nunquam autem fuit animus, quicquid id est o-
pera, in uulgus spargere, quippe qui in usum meum pri-
uatim mihi libellum concinnaram: uerum quando ex
Gallijs ac Germania inferiore digressus, per Rhenia-
mceniss. flumen, usq; ad ipsam nobiliss. Rauricorum
urbē BASILEAM peruenissem, uisum est aliq̃t doctis
amicis, ut hac arrepta occasione (siquidem Basilea im-
mortale planè nomen præ omnibus alijs Germaniæ ci-
uitatibus, ob plurimorum ac optimorum autorũ ædi-
tionem adsequuta est) libellum pluribus facerem com-
munē. Necq; sanè ipse multum sum reluctatus, ut qui
putem medicinæ studiosos futuros, hinc non mediocri-
ter posse iuari, quo ipsum rerum medicarum labyrinthum
uel cautius ingrediatur, uel ingressi facilius se extri-
cent.

cent. Id enim si recte iudico, satis patrociniū libello contigit. Vt tamen non planè sine tutoribus libellus exeat, uobis patres amplis. ac Zuiccauiensis urbis conciuēs optimi, inscribitur, qui omnia mea uobis iure uendicare queatis, etiam si nullus dedicem ego. Atq; utinā tantus extet is, qui uel leuiter in studiorum meorū reddenda ratione uobis posset satisfacere, quando post deum nemo sit, qui hanc possit iustius à me exigere. Vestris enim sumptibus ac stipendijs integrum septenniū Musarū ac Apollinis castra sum miles sequutus, ac qualiscūq; tādē à me in horū castris opera fuit præstita, est tamen publice per omnes coronarū distributionis ordines, suas laureas adeptus. Quod uestrum beneficium, si ingratus acceptasse uiderer, merito sine pectore corpus iudicandus essem. At uero ego gratis. animo semper memini, quāquam quo talionem reddere possim, iamdudum de modo desperaui. Dignum autem non mea, qui uestras sum, sed eloquentis, ac optimi cuiusq; prædicatione, nobilis. urbis uestre institutum, quo certis stipendijs in singulos annos aliquot multos indigenas, bonæ indolis adolescentes, ad bonarum artium studia, in quibusq; laudatis. academijis enutritis. Quam laudem ut uos soli præ reliquis multis urbibus propriā habetis: ita optandum esset plerasq; esse, quæ uobis eā inuiderent, ac strenue æmulerentur, maxime hoc seculo, quo uidemus sursum ac deorsum rem uniuersam

EPISTOLA

litterariam, indoctorū quorundam, ac innouationis rerum cupidorum hominum tumultibus concussam, alibi etiam penitus deletam: nolo recensere quæ commoda in respub. ex eiusmodi sanctis institutis emanent: hoc dicam saltem, quascunq; politias per doctos & litteratos uiros optime semper institutas floruisse, per indoctos uero ac barbaros quaslibet optimas concidisse, ac esse uastatas: ut nulla potior à ciuitatibus laus quæri possit, quàm ea, quam uos saluberrima sanctione perpetuam ac mäsuram estis adepti. Parcius ista omnia refero, ne uestras quum sim, inde ego laudē quæsiuisse uibi uidear: dicam tamen, mediocriter doctos uiros semper ab hoc instituto multos, ex urbe uestra prodixisse, ac quum quotidie mors omnibus instet,

Vno auulso non deficit alter

Aureus, & simili frondescit uirga metallo.

Eadem ratio est, cur nolim similem diligētiam uestrā circa pueros mox optimis imbuendos proferre, ac scholam triplicis linguæ doctrina intra muros uestros insignē. Relinquo etiam alia, quæ plurima in politicis ad optimas quasq; ueterū formas à uobis sancita, possem enumerare, quorū ipsi inter uos à multis iā annis, summa cōcordia aut estis autores, aut à maioribus receptorū integri custodes, quæ promere nō uererer, si pergeremus nos iuniores uere esse aliquādo, quod uos omnes auditis, ac uestri Laurentijq; Vrsalij similes, quē uirum

tanquām

tanq̃ absolutū exemplū ueteris Romanæ eruditionis,
eloquētiæ, integritatis, ac præcipue bonorū morum no-
mino, in uestra aut̃ repub. consulē primariū, planē isto
loco, & uita lōgissima dignis. Vnū est, qđ me uel ex-
ternū prolectare ad uestri amorē posset, id non tacebo,
auitū illud erga rem medicā studiū, ac honorificētis.
eius artis professorū apud uos locū. In qua re illud ad-
miratione dignū, ut quū in reliquis adiacētibus urbib.
uix singuli degant, apud uos semper ferē tres, aliquādo
quatuor & plures, propter autoritatē & honorē artis,
opibus ac quæstu mediocribus contēti, uiuere aut deli-
gant, aut ut uiuāt, undiquaq; doctis, quicq; inuitantur,
uestræ urbi adscripti, etiā si uestrates nō sint: quod qua-
si sanctum apud plerasq; urbes habetur, ac cauetur ne
cuiq; externo cōtingat: quali fama audio apud uos iā
uiuere, magna artis gloria, ac liberali fortunæ fauore
Stephanum Vuildium, nostrum olim in his studijs æ-
qualē, ac mox familiarē magistrū. Quare amplis, uiri,
ac optimi conciuēs, benignum animi mei studiū proba-
te, ac rei medicæ breuem hāc ἐπιγράφημ, eius testē apud
uos esse permittite, propter cuius tutelam iam inde uo-
bis impendentem, non solum apud me, sed quosq; me-
dicinæ studiosos, qui ista legerint, gratiam condignam
estis inituri. Valete, Basileæ, Nonis Nouembris,
Anni, M. D. XXVIII.

LIBELLVS LECTORI,

Protinus à primo conspectu quid mihi nasum
Contrahis & rugas, qui mihi lector ades.
Conuenit ut totū me mēbratimq; retrectes,
Dein manibus, pedibus, cū natibus ue teras,
Tantum indignabor, cēses quod plurima inesse,
Propter quæ poterā displicuisse tibi:
Emūctæ artis opus, dein docta poēmata quæras,
His si quid defit, carpere iure potes.
Qui medicam exhibeo fūco sine, & arte salutē,
Irascar mihi si gratia digna perit?
Vtilitas tua quæsitā est, mihi nulla uoluptas,
Quam si non potui, ferre tamen uolui.

VNIVERSAE

REI MEDICAE ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΣΕΥ

Enumeratio, compēdio tractata,

IANO CORNARIO Zuicca

uiensi autore.

MEDICINA est scientia, qua humani corporis incolumitas conseruatur, & deperdita restituit. Ea diuiditur in διαίτητικήν, φαρμακευτικήν, καὶ χειρουργικήν.

Medicine definitio.

Medicina in tres diuiditur ptes

Chirurgia omnium uetustiss. est, ac multis annis ante Troianum bellum inuenta, quanquam quo autore, aut qua occasione, non cōstet, aliq casu, aliq diuinatione, somnio, uaticinio, ac dæmonum inuocatione aliq reper tam perhibent, sed uerisimile est mox cum ipsis hominibus incepisse. Quum enim natura quibusdā animantibus insitum sit ad quarundam rerum auxilia cōfugere: quanto magis illud rationis compos animal, hominem contra tot undiq; imminētia mala medelam mox à principio quæsiuisse putabimus? In Chirurgia uero præstantes Podalyrius ac Machaon Aesculapij filij ab Homero referuntur, uulneribus tantum ac abscessibus externis medendis insignes.

Medicine chirurgice inuentio.

In hac scientia excoluntur.

Diatetice uero postea inuenta, adeo apud omnes in usu fuit, ut Asclepiades quinq; res maxime cōmunium
b auxiliorū

*Scientia medici-
cine Diatetice*

auxiliorum sit professus, Abstinētiā cibi, Vini, Fricti-
tionem corporis, Ambulationem, Gestationes.

Lib. 26. cap. 3 Cum unusquisq; semetipsum sibi præstare possit in-
 telligere, eius rei autor est Plinius, hanc etiam Hippo-
crates sic amplexus est, ut quatuor libros de regimine
 uel ratione uictus in morbis acutis, ad eam descripse-
 rit, Cnidiorum medicorum inscitiam in hac admini-
 stranda redarguens. Ea autem mox in duas partes di-
tributa est, quarum alteram sequentes rerum naturæ
 cognitionem, ad uictus rationem adiecerunt: alteri in
Empirici solo usu & experimentis omnia ponentes, Empiricos
 se uocauerunt.

*Medicine pharmaca
 conuincit experientia.*

Pharmaceutice autem, quæ morbis medetur, ac à
 permixtione medicaminum nomen habet, similiter di-
 uidi cœpit, ut alij solis experimentis considerent, alij au-
 tem experimenta quidem non damnarunt, sed corpor-
 um, morborumq; causarum, ac rerum quæ morbis
 medcantur, rationem, tanquam necessariam simul ad-
 prehenderunt. In hac igitur parte considerandum,

Pharmacum omne
duplex esse

In simplicibus re-

Simplex, ἀπλόν

Compositum, σύνθετον

Electio & collectio

Locus collectionis

Temporis opportunitas

Regionis.

Spiciēda ueniūt. / Regionis natura
 Repositionis cura
 Exiccationis modus
 Virtutis cognitio
 Longæuitas uirtutis.

De Simplicibus scripserūt, qui hodie ferè in mani-
 bus habentur,

Theophrastus	Auicenna
Aristoteles	Rasis
Dioscorides	Ioan. Mesuas.
Dioscoridis interpres.	
Galenus	Et horum coaceruator
Plinius	
Serapion	Matthæus Syluaticus
Macer	Hermolaus barbarus

*Symphoricarum
 scriptores &
 auctoritates
 videntur
 Dioscoridis, Gale-
 nus, Paulus, &
 Theophrastus, &
 Leonhardo fuchsio.*

Ordo Simplicium

<u>Simplicia</u> sunt aut	Herbæ	Fructus
	Flores	Folia
	Semina	Ligna
	Cortices	Recepta ex animalibus
	Radices	Adipes
	Liquores ac Pinguedines	
	succi cōdēsati Medullæ	
	Liquores ac succi	
	liquidi	Excrementa

*Intra Radices, qdā communes
 vocant, ut sunt:
 Radix Apij, Feniuli,
 porrofolij, Ruscij &
 Asparagi.*

b 2 Gummi

*Semina aut purgata
 diuisa, aut n. p.*

Calida	Feniuli	Alia sunt porrofolij, Ruscij & Asparagi quod addunt.
	Anisum	
Frigida	Carum	
	Cuminum	
Majora	Molones	
	Cucumeres	
Minora	Cucurbitæ	
	Citrulli.	
Zastura	Portulaca	
	Endiuia	
Scariola	qdā Cornu vocat.	

Gummi	Aruinæ
Resinæ	Mineralia
Lachrymæ	Metallica
Ossa	Lapides
Terrarum di-	Gemmæ
uerfarum species.	

De Compositis.

Composita.

U. in Galeni Com-
positis uidetur licet.

Ad summi & com-
positi adhibere.

Verus est componere medicinas mos, quamuis ab aliquibus medicis improbatus, Galeno quoq. Et sanè ueteres in compositionibus διατεταγμένων non excesserunt, aut ultra sextam speciem ad summum: hodie lasciuia medicorum eò usq. procedit, ut mixta mixtis misceri uideas. Quòd si tamen rem recte quis consideret, inueniet certe simplicium simplex iuuamentum: quum autem morbi multipliciter sint compositi, adparet necesse esse & medicinā exhibere eiusmodi, quæ tam multis adfectiōibus se opponat, & uere fiat ἀντίδοτον.

Quare medicinæ componantur.

Ratio Compositionis.

Exadta medicamina
tanti compositione, a
nullo rō fig. q. 1
Galeno distat, q. 2
de hac rō libror
septem absolutiss.
mos scripsit.

Videntur autem rationes, quas propter cœptum est medicamina componere multa, esse ferè hæ,
1 Quòd in eodem morbo diuersæ sint affectiones,
2 Ut membra maxime principalia tuta sint à ui medicinae, quæ aliàs alicui aliq. membro, ad quod adparata est, minime iniuria esset.

3 Necessitas succurrendi diuersis uenenis.

4 Ut si quis longe remoto membro uelit medicinam adhibere,

adhibere, neceſſe eſt enim ut addat quid membro fami-
liare, quod pharmacum eò proxime deferat.

Miſcentur medicinae ob mutuam conſervationem. 5

Vt horribilis ſaporis per admixtionē ἐν γένεσιν ἐρωμ fiat 6
ablatio. Autores aut̃ in his publice hodie recepti ſunt,

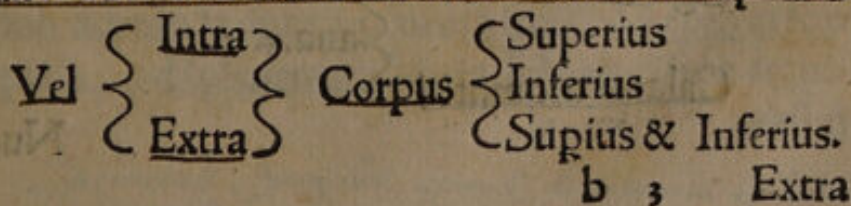
Hippocrates	Raſis
Galenus	Meſuaſ.
Paulus Aeginita	Auicenna
Cornelius Celfus	Hali abbas
Q. ſerenus poëta	Nicolaus Saſernitanus.

Iuxta quorum præſcripta ferè pharmacopolæ hodie
ſua pharmaca miſcent. Neq; uero damno, ſi qui ſunt,
qui poſt hos in hanc rem aliquid operæ collocarunt, ut
ſunt aliqui qui etiam noſtro tempore, & egregia phar-
maca cōponunt, & mortaliū malis feliciter ſubueniūt.

Ordo compoſitorum.

Electuaria	Decoctiones
Opiata	Pilulæ
Solutiua	Suffuff & pulueres
Condita	Vngenta, & empla,
Species loch	ſtra, ac cerota
Syrupi & robur	Olea.

In qua re obſeruandum omnem medicinam adplicari,

Extra corpus adplicantur medicamina in forma.

Vngenti	Embrosches
Ceroti	Fomentationis
Emplastri	Linimenti.
Epithematis	

De Vngentis.

Aggredior auctor p. n. no medicamina illa. q. extra corpus applicantur.

In ungentis consideranda sunt ingredientia, & eorū iusta permixtio.

Ingredien tia sunt	{	Oleum	Gummi
		Butyrum	Cera
		Axungia	Species.
		Pinguedines ex animalibus	

*Zambardus fuchsig
ria solummodo po
rit: ingredientia
Oleū, Butyrum, Axungia
& Cera. sed dicitur
de singulis subdividit.*

Observandum in his specierum in puluerem contrita
rū. 3. i. requirere? olei uel liquorum, quanquam ea res
omnis in diligētis iudicio Medici: post uero in opera nō
negligenti ipsius aromatarij consistat. Adijcitur autem
plerunq; modicum uini, aut aceti, ut fortior fiat penetra
tio. Præstat etiam adplicari calida, loco inungendo pri
us leuiter cum pannis lineis fricato.

*Fricatio cum
linoleis*

Verbi gratia,

*Oleum & liquor
in conficiendis vngentis
no ultra 3. ij.
communiter 3. s. cer.
re recipit.*

R.	olei Nardini	{	ana. 3. i.
	de menta		
	Vngenti stomachalis	{	ana. 3. i.
	Agarici		
	Calami aromatici		

Nucismy

Nucismyrtica

Mastiches

Galanga

} ana. 3. i

Misce & fiat unguentum molle cum modica cera.

De Linimētis

Porro linimenta solent adparari aliquando ex iisdē ingredientibus, oleis scilicet & speciebus, quibus ungenta: itemq; albumine oui ac aquis quibusdam distillatis, nisi quod forma liquidior est, ac ferè cum linteolo illiniri soleant, ea græcis *ἐχχρῖσα* dicuntur. Hippo. & Galenus *ἐμμοτα* vocant, nisi malis pessos eo nomine intelligere.

Linimentum.

Linimenta ex iisdē
fieri videntur qdq; unguen-
ta, Cera, & ceresina,
parari solent.

V. aph. 47

Therapeu.

metho. 13

ἐμμοτα

Ἐχχρῖσα
ἢ Linamētum

De Cerotis.

Cerotum nomen à cera habet, quæ *κηρός* Græcis dicitur, propterea quod in eius compositionem ingreditur. Vocatur autem & *δρώπαξ* ab iisdem. Itēq; *σιναισμός*, id est sinapismum, ob ingressum sinapis.

δρώπαξ

Sinapismum

Ingrediente sunt.

{	Olea	Species
	Cera	Gummi
	Resina	Sinapi.

Sinapismus vocatur
dicitur & qd sinapi
subactis, qd alioqui
corporis priusq; dū
aut exelentiss. &
cuius coloris suffu-
fundat, imponitur.
Nostri emplastrum
rubificationem vocant,
sed hūc nō
rubificac dixerunt.

Observatur autem in eorum mixtura, pondus quod in ungentis. Effingere solent etiam medici figuram secundum membrum, cui est adplicandum: sic ad stomachum faciunt in forma scuti, ad epa in forma epatis, ad splenem in figura splenis. Acu trans-

b 4 uersim

Idem pondus qd
in unguentis
observatur hūc
quoq; observatur.

Δρώπαξ, Unguenti genus depilanti ut scdm
qbus in Galeno antiquitas ad depilanda cor-
pora vocabatur. Hinc uerbu *δρώπαξις*, q
ē unguenti genere corpus illinire, ut glabri a
pilis fiat, q effeminatis olim studio erat.

uersim etiam transmissio consuitur, quod uulgius aro/
matariorum interpassare uocat. à græco *ἐπιπάσσειν*, ut
puto, factum, nisi quis malit ad insersionem puluerū,
quæ fieri solet, hanc uocem referre. Exemplum.

R² olei citoniorum } ana. 2. 15
de menta }
Emplastri stomachalis 2. iij
Mastiches 3. ij
Chariophilorū } ana. 3. 1
Nucis myristicæ }
Calami aromatici 3. 15

Fiat scutum stomachale cum puluere cināmomi con/
spersum, ac superducto syndone.

De emplastris.

Emplastrum *ἐμπλαστρον* item *ἐπιπάσσειν* κατὰ πλάσμα, informamētum dice,

Emplastrum ab Un. re potes, quod ex multis ingredientibus ipsum rudis
quoniam differt q. quædam & crassa forma cōfiat, ἐμπλαστικὰ Galenus uo
modicammina id, cauut.
ipsum cōstructione
crassior q. in unguentis
cōfectionibus, uti ueniunt
isima & deorsum
trahunt.

Ingredie tia sunt	{	Herbar	Farinæ
		Flores	Quorum uitelli.
		Folia	Albumē.
		Species	Eici.
		Pinguedines	Butyrum.

Obseruan

Ἐπιπάσσειν, propriè quod ex herbis
uiscidibus cōmis, ut siccorioribus ad mollitudinem
redactis, & ita simul adhibitis fit.

Observandum in emplastris, ad M. i. herbarum, de
bere addi 15 olei, uel alterius liquoris, butyri siue pin-
guedinis. Species item non puluerescant, sed crassius co-
tundendæ sunt, ne in formam malagmatis transeant,
quæ mollior emplastro est. Ebullitio autem fiat, donec
ueniat ad spissitudinem, nisi malis sic cruda contusa
imponere, Vt,

Rz. Florum chamæmeli } ana M 5
Meliloti
Aneti
Radicis althææ M. i.
Oleorū Chamæmeli }
Meliloti } ana. 2. i
Aneti
Liliorum alborum

Contusa ebulliant ad spissitudinem, fiat Empla.

De Epithematibus.

Epithemata ab imponendo nomen habent: eorum
usus frequenter contingit cordi & epati, ad eorum ma-
lam qualitatem permutandam. Ingredientia sunt succi,
aquæ distillatæ, pulueres diuersarum specierum. Misce-
mus autem fermè cū libra una aquarum 15. specierū,
adplicatio uero est in panno lineo, aliquando etiam la-
neo, maxime quod uocant Scarlacum. Vt,

R. Aquarum Endiuiaæ
Epatici ana. 2. iij

Epithema si proleis sumatur, & confectio
 ex succis, ut aquis distillatis, & pulueribz
 diuersarum specierum composita. c. Cico

Pondus.
 In Emplastris, ad
 M. i. herbarum ad
 di. dr. 15. 3. 5. ob
 aut alius liquoris
 Malagmata

Epithema.
 Epithema ab im-
 ponendo nomen ha-
 bet, dicitur tunc
 generatim quia
 qd mēbro alicui
 imponitur.

REI MEDICAE ENUMERATIO

In Epithematisq. cordi
admonendis parum panis
Vini optimi atq. Croci
addat. perinde atq.
in ijs q. hepati appli-
cantur parum aceti.
Pondus tamē hōi cōueni-
t, ut ad lib. j. li. R.
quoniam 3. j. vini, Aceti 3. s.
Croci gr. iij. adijciat.

Cicorea } ana. j. iij

Solatri }

Aceti 2. s.

Specierum tria sandali 3. 15. fiat Epithema

Aliud.

Aquarum absinthij 5 ana libram

Eupatorii } semis.

Specierū diacynamomi 3 15.

Aceti parum, misce, fiat Epithema.

De Embrochis.

Embrocha.

Eupoxū latius
irrigationē son-
nat, ut tūq. ppr
ubi de alio plu-
uis in stat sup
membru aliquod
distillatio fit, si a
uorbo βρέχω. q.
plus ac irrigo sig-
nificat.

Embrocha, βρέχω irrigationem sonat, quæ fit ali-
quando per prolutionem, aliquando distillationem, su-
pra mēbrum aliquod, à uerbo βρέχω, quod rigo ac pro-
luo significat, & ἐν. in. Ingredientia uero sunt, confectio-
nes magnæ uocatae uel opiatæ.

Herbae

Mel

Flores

Zaccharum

Species

Aquæ distillatæ.

Applicatio fit
spongia, dum
adhuc daretur
calor.

Addūt autem ferè in decoctione ad M. ij. herbarum,
libram aquæ unam, ad cōsumptionem medietatis, Vt.

R.

Menta

Absinthij

Chamae meli.

Labruscæ

Aneti

} ana. M. i

} ana. 2. s

Ebulliant in lib. aquæ ij. ad medietatis cōsumptionem,

De for

De Fomentis.

Fomenta ac fomētationes à fouendo dictæ, quod sua Fomenta.
caliditate ac humiditate membra quibus adplicantur
foucant ac refocillent, quod græci *πυρίαι* uocant, ac ipsa
fomenta *πυρίαι*. Fiūt autē sicut Embrochæ, seruata pro Pyria
portione aquarū & herbarū in decoctione, ut uidisti.

Rz. Althææ cū radicibus

Maluæ

Maioranæ

Parietariæ

Capillorum Veneris

Melilori

Aneri.

Chamæmeli M. i.

Feni Græci lib. 5.

Seminis lini. i. iij

ana. M. 5

Fiat decoctio in lib. aquæ 6. ad cōsumptionem ferè me-
dietatis.

Hactenus ea tractauimus pharmaca, quæ extra cor Sequuntur mē-
pori adplicantur, iam de illis quæ intra corpus adsu- pharmaca
muntur. illa, q̄ intra
corpus adsumuntur.

Intra corpus	{	Electuaria	Conseruæ
		Confectiones	Loch
		Condita	Syrupi.
		Laxatiua	Iulep.

c 2

Opiata

Unable to display this page

Nos tri medici Opiata vocat Corret lina, ut sunt Casoreum,
 Crocus, Casia odorata, q^{ue} liquora vocat & ex his similia.
 intra diebus minimis collimus, sed in istis vltimis, primisq^{ue} extra corpus
 9 libram.

cant, confectio ac compositio, itemq^{ue} dosis, hoc est iusti ponderis exhibitio, est secundū aetates, sexus ac regiones, insuperq^{ue} tempora anni, quæ omnia curam requirunt ac iudicium medici diligentis.

De Opiatis.

Opiata ab opio ingrediente ipsorum compositionem nomen habet, & quia maxime sunt narcotica, id est stupefacientia, iudicium requirunt medici accuratum. Vocantur autem anodynæ, id est sedantia dolorem.

De Syrupis, Iulep, ac decoctionibus.

Ad libram. i. aquarum distillatarum, uel decoctionis aliquarum herbarum, ponitur libra. i. uel 15. de Zacharo uel melle in apparando Syrupo. Scribentes obseruant communiter duplum pondus aquarum distillatarum ad simplum Syruporum. In formandis Iulep ponatur .i. Zacchari ad lib. i. liquorum, uel paulo plus.

De Enematibus, & Clisteribus.

ΕΝΗΜΑ iniectionem sonat, ab ἐνίμει inijcio, apud Celsum ex Hippocrate emplastra ἐναιμα legis, quæ cruentis adhuc uulneribus adponebātur: uerū ea ἀπὸ τοῦ αἵματος, id est à sanguine nomē habent. Vocatur autem & Eneuma de quo hic agimus, alio nomine κλυήσιον καὶ κλυή, id est lauamentum uel ablutio, à uerbo κλῆειν, lauare.

Oleum oliuæ & alia quoq^{ue}

Decoctiones aliquarum Pisorum

Butyrū

Emman gda sunt Cania, gda Confringonia, Zenia sunt q^{ue} ex insulo p^{er}sona, acan gallinæ & alijs c^{on}fringit. Confringonia sunt ex co. fringendi in p^{ar}tis medicamentis, platagin. minium, bursa pastoris, bolo armeno & similibus sunt.

Iulep est Syrupus simplex ex sola aqua & saccharo. Scribuntur autem Iulep in p^{ar}tibus uel p^{ar}tebus. Saccharum est p^{ar}tebus ad libram. i. aquarum distillatarum. Scribuntur autem Iulep in p^{ar}tibus uel p^{ar}tebus. Saccharum est p^{ar}tebus ad libram. i. aquarum distillatarum.

Decocta sunt ex radicibus, fructibus, herbis, seminibus & floribus. Scribuntur autem Decocta in p^{ar}tibus uel p^{ar}tebus. Saccharum est p^{ar}tebus ad libram. i. aquarum distillatarum.

Opiata nūq^{ue} admodum nobis in corpore principium narcotica habentibus. Quamvis autem prius .i. .5. an. .3. i. anodynæ. Asinum autem debent uelari in vino, Sympo, alio liquore attenuato.

Syrupus est duplex Brevis aut Longa Brevis ut g^{er}minalis .i. q^{ue} p^{ar}tebus aut p^{ar}tebus. Longa q^{ue} multum quæ alijs decoctis. p^{ar}tebus Sympo .i. in p^{ar}tibus. Longa q^{ue} multum quæ alijs decoctis.

Lib. 5. ca. 19. g^{er}minalis Hippo. in lib. d^{ic}t^{um} de ulce. & uulnere. Proprie κλυή est in frum^{en}to. & ENHMA liquor, q^{ue} in illo infundit^{ur} in am^o inijcit^{ur}.

Ingrediē- tia sunt	Butyrum recens	Cicerum
	Seuum hircinum	Ptilanæ
	Adeps renū, maxime	Zaccharū rubeum
	Anseris	Sal
	Gallarum	Laxatiuæ cōfectiones
	Caponum	Cōpositio Trochisco- rum Andromachi
	Vitelli ouorum	Hiera picra
	Lacnouiter mulsū	Cassia fistula
	Iura Gallinarū	Diaprunis.
	Caponum	

Dosis laxatiuorum est ab ℥. iij. ad ℥. 8

utilitas
Enematum

Vsus uero Enematum est propter passionēs renū, itēq; matricis & uesicæ, resoluūt etiā sanguinē induratum, ac calculum arenosum extrudunt, quanquam in omnibus morbis à medicis eorum usus præscribatur, nec temere, quum nulla sit medicinæ forma, quæ corpus minus lædat, ut mirum sit uulgo persuasum esse, ad hanc tanquam ad sacram anchoram medicos decurrere. Verum pudor non tempestiuus sanè in hoc loco quosdam abhorrere facit, quanquam sint qui corū usum ex satis obscena causa cœpisse putent, quam libens relinquo.

Trochiscus & cōfectio De Trochiscis, Pilulis, ac omnibus medicamentorum formis simul.

rotunda & plana ad rotæ similitudinē formata. Trochisci De Trochiscis, id est rotulis, pulueribus ac pilulis, à si

Ati anteq; deuorata, rediguntur in puluerem, & in uinū, aqua aut alio liquore assumuntur.

Composita Trochisci in mili-
radis Elef Tuarijs, cōfectio-
nemq; cōferunt pilulis,
Vnguentis & clysterib;.

Pondus cōmune famē
omnib; & 3. j. Eom
tamē quū cōfectio opū
ingredita & 3. j. aut 3. s.

Pillule qda maiores qda minores sunt. Maiores ut capitales appellantur
duabus aut tribus horis ante cibum assumuntur. Minores ut sunt posibile
vales q circa tot hie medietate aut tertia parte offeruntur. Horum pondus
IANO CORNARIO AVTORE. 23. 31.

militudine parue pilæ dictis, quæ etiam à deuorando
ac deglutiendo καταπότια Catapotia dicta sunt, quæ
dam adijcienda erant, sed tot extant medicorum libri,
unde commodius ea discere possis, ut nobis satis esse ui
sum sit, ea tantum quasi digito indicare.

Catapotia
Formantur plerumq
pillule cum aqua
aut Symplo aliquo
accommodato.

Superfunt autem adhuc formulæ aliquorum me
dicamentorū, quæ neq intra corpus adsumi, neq extra
tamen adplicari omnino recte dixeris. Quales sunt for
mæ Nasclium, quorum appellatio à naso est, Pessari
orū, quæ à forma tali longioris, qui Græcis πρωός di
citur, nomen habent: βαλάνωρ hoc est gladium, quo
rum formam habent, & uulgo suppositoria appellan
tur. Amplius autem & Gargarismatum, ac aliquo
rum pomorū odoriferorum de musco, de ambra, ac
herbis aliquot odoriferis, cū camphora, quorum o
mnium uix aliquis certas regulas præscripserit, quomo
do fieri uel formari debeant. Exemplis igitur ac præscri
ptis ἐκδοσι condiscenda sunt, cuius rei copiam omnes
medicorum libri adfatim suppeditant.

Nasclia appellantur
latiores pessores.

Nasclia. Pessus est
Pessari lana pectorea.
& quodam aliud
Balani nomen. Balani
humani sunt
pessores, in quo me
dicamenta sustinentur.
Gargarismi Gargaris
poma nomen. Gargaris
odorifera ex aquis
distillant, aut
factitia ex aromatato ali
quo. Sunt alij que
sunt nymphi ut pome
de aqua, liquoris
ad Symplo qd dicitur.
nū & Symplo.

Porro apud Galenum & μετρεχίται inuenies,
ea instrumenta instar Clysteris fuerunt, quibus ad
uterum medicandum utebantur. Apud eundem
& σύφωνας habes, id est syringas uel fistulas, quibus
inijci ad uesicam per uirgam medicamina solent: ali
quando etiam quum exulceratio existit in uis urinæ
aut

Metrechyta.

syphones

Pessum forma duplex prima Longa & Rotunda digiti modū magnitudinis

Pessum forma duplex prima
est longa. Secunda est, ut
in panno tenuissimo aut
serico adhibetur.
Pessum diffinientia genera
tres tres exisunt, alij pectore
emollit, alij adstringit,
alij aperit.
Subijcuntur sunt pessis, ut pectore
du summ capillorum, &
ad sex aut septem horum
spatio in uero dimittendi.
Alligadi sunt quæq filo du
plici extra uentrem pendentis,
in tempore opportuno ex
uolui pessum.
Null aliud aut sunt pessis
nisi glandes, ut in
no sui eloquentur suppositoria
in uentri. 4

*Pastillus nil aliud e[st] q[uam] Trochiscus, de Trochiscis aut in p[er]danti folio
sane habuimus, itaq[ue] sufficiat.*

Pastilli. urinæ aut ipsa uirga. Omitto autem Pastillorū, itemq[ue]
Collyria Collyriorum formas, quum uulgo etiam nota sint, ut
ne quis multitudinis tadio grauetur.

De humani corporis physica
cōstitutione.

*Ingenia apud
Arabes trans-
latos uocantur
et Aui-
cennam*

Cognitis ergo his quæ ad medicinam corporis huma-
ni spectant, medicamentorum uidelicet formis seu in-
strumentis ac ingenijs, ut uulgo uocant, quibusdā. Ad
nectemus deinceps de humani corporis Physica consti-
tutione, ex quibus primum rebus compactum sit: qui-
bus deinde rebus foueri possit, ut sanum permaneat, &
siquidem contingat prædictis nō bene habentibus cor-
pus ipsum ægrotare. Tertio uidebimus, qualiter cor-
pus, & quo morbo sit affectum. Placitum autem est me-
dicis uocare ea, quæ corporis nostri constitutionem in-
grediuntur, RES NATVRALES: Quæ conseruant ut
duret, NON NATVRALES: Ea uero quæ ledunt ac
ægrotare faciunt, CONTRA NATVRAM.

Ea q[ue] corporis cō-
stitutionem ingredi-
untur sunt trypsi-
cia.

De rebus Naturalibus.

medicinali
Her p[er] p[ar]te[m] dicunt, in
qua de hois natura ac
cōstitutione agunt. & a les. VII.
Græcis quædam
v[er]ba appellantur.

1 Elementa	Aer	Ignis
2 Humores	Sanguis	Cholera rubea
3 Commixtiones	Cali. & hu.	Calid. & sicc.
4 Mēbra principalia	Cor	Epar

præpa

	<u>Præparatoria</u>	<u>Pulmo</u>	<u>Stomachus</u>	
	<u>Deserviētia</u>	<u>Arteriæ</u>	<u>Venæ</u>	
5	<u>Virtutes</u>	<u>Spiritalis</u>	<u>Naturalis</u>	} <u>Propter nutri-</u> <u>cationem</u>
6	<u>Operationes</u>	<u>Spiritalis</u>	<u>Naturalis</u>	
7	<u>Spiritus</u>	<u>Vitalis</u>	<u>Naturalis</u>	

OMNIA

QVATVOR.

<u>Aqua</u>	<u>Terra</u>
<u>Phlegma</u>	<u>Cholera nigra</u>
<u>Frig. & hu.</u>	<u>Frig. & sic.</u>
<u>Cerebrū</u>	<u>Splen uel Testes</u>
<u>Epar</u>	<u>Membra gene-</u> <u>rantia sperma</u>
<u>Nerui</u>	<u>Vasa spermatica</u>
<u>Animalis</u>	<u>Naturalis</u>
<u>Animalis</u>	<u>Naturalis</u>
<u>Animalis</u>	<u>Animalis</u>

} Ad genera-
tionem

Subdiuiduntur autem quatuor humores secūdum
quod inuicem alter cum altero magis aut minus per-
miscetur: sic ut quatuor itidem, ut istorum superiorum
omniū facias modos: quomodo diuidit etiam uirtus
& operatio naturalis, sic

QVATVOR MODI OMNIVM
humorum.

d Sanguis

Sanguinis	Purus	Cholericus
Cholerae	Vitellina	Rubea pura
Phlegmatis	Dulce	Salsum
Cholerae nigrae	Sanguinea	Acuta
Virtutis	Digestiua, sic. n.	Attractiua
naturalis	uocāt ἀλλοιότικὴν	
Operationis	Digestio uel	Appetitus uel
naturalis	concoctio	attractio

O M N I A

Q V A T V O R.

Phlegmaticus	Melancholicus
Citrina	Prasina uel eruginosa
Album purum	Acre & Vitreum
Phlegmatica	Nigra pura
Expulsiua	Retentiua
Expulsio	Retentio.

Porro uirtus animalis in cerebro paulo aliter diuidit̃.

Virtus animalis triplex est.

Discernens,	Imaginatio	cuius	Fronte
& est	Ratio	sedes	Medio cere.
triplex	Memoria	est in	Occipitio.

Mouēs, quæ neruos & lacertos contrahit & laxat, à quibus omnia membra motum habent.

Sentiens, & est	Visus	Auditus
quintuplex	Gustus	Odoratus
	Tactus	

Et sic

Et sic fermè totam hominis cōstitutionem breuiter ob oculos subiecimus.

DE REBVS NON NATVRALIBVS.

Conseruatur corpus humanum per iustum usum rerum non naturalium, sunt aurem harum sex

Aer

1

Cibus & potus

2

Quies & motus

3

Somnus & uigilia

4

Inanitiō & repletio

5

Animi affectus

6

Hæ autem omnes uariantur, ac commutationem quoq; requirunt, secundum,

Aetates Adolefcētia Iuuentus

Anni tempora Ver Aestas

Figuras corporū Carnositas Macies

Terræ situm Profunditas Vicinitas montiū

Terræ qualitatē Pinguis Aequalis

Regiones cœli Meridies Oriens.

OMNIA

QVATVOR.

Senium Senecta

Hyems Autumnus

Pinguedo, squalor σκωδιστος

Vicinitas maris Altitudo

Lutea Petrosa

Occidens Septentrio d 2

Hæc autem omnia referenda sunt ad res naturales, ita ut ea quæ ordine primo posita sunt, ad aërem referas: quæ secundo, ad ignem, &c. Est enim eadem in his, quæ in superioribus complexio & uirtus: sic adulescentia, carnositas, uer, itidem ut aër & sanguis, calidi & humidi significationem habent: iuuentus uero, æstas, ac maties, ignis & cholera. Et sic deinceps.

Eodẽ modo & ordine digerere potes etiã quæ sequuntur

Ventos	{ Auster	Subsolanus
	{ Euroauster	Vulturnus
	{ Africus Auster	Eurus.
Planetæ.	{ Iupiter	Sol
	{ Mercurius	Mars.
Signa celestia.	{ Gemini	Aries
	{ Libra	Leo
	{ Aquarius	Sagittarius.

OMNIA

QUATVOR.

{ Fauonius	Boreas
{ Chorus	Aquilo
{ Africus	Circius.
{ Venus	Saturnus
{ Luna	
{ Cancer	Taurus
{ Scorpio	Virgo
{ Pisces	Capricornus.

Molle

Qualitates	{ Molle	Aridum
secundas	{ Lubricum	Subtile.
Colores	Rubeus	Citrinus
Sapores	{ Dulcis	Acutus
	{ Vinctuosus	Amarus
		Salsus.

OMNIA

QUATVOR.

{ Graue	Durum
{ Crassum	Asperum.
Albus	Niger
	Viridis
Ponticus	Acetosus
	Stypticus
	Acerbus.

Vides planè istorū omnium ordinem, quemlibet posse ad suum superiorem, naturalium rerum scilicet, referri. Sunt enim uetorum quaterniones tres, & ut quisque hic locum occupauit, sic censendus est uirtutem in se habere eius ordinis superiorum diuisionum, ad quem est referendus. Sic quoque de tribus signorum Zodiaci quaternionibus, ac saporibus iudicabis. Quanquam autem acetosus frigiditatem & siccitatem in se habeat, tamen calefacit ac humectat quoque manifeste. In reliquis ferè conuenit.

Possis autem & metallorum genera sic distribuere, ut sint ordine,

d 3 Primo,

Primo	Secundo	Tertio	Quarto.
Aurum	Chalybs	Argentum	Plumbum
Cuprum	Ferrum	Stannum	

Porro uideſt mihi uniuerſa tractatio de iudicatione
urinarum ac pulſus arteriarum, non incommode poſſe
in eiufmodi quaternionem redigi: idēq; aliquando
plus oſij naſti, non grauate tentabimus, ſi intellexerim
tamen iſta noſtra non penitus abiſci ac contem-
ni, Monſtri enim ſimilia quædam ſunt, quæ ſcio à plæ-
riſq; de his rebus eſſe tractata, ſed iam quod iſtat.

DE REBUS QUAE SVNT CONTRA

Naturam à medicis uocata.

Videamus aut deinceps de rebus quæ contra na-
turā ſunt: Sunt aut naturæ humanæ contraria tria,
Morbus

Cauſa morbi

Accidens morbum ſequens.

In uniuerſum omnis morbus aut eſt,

Morborū ge-
nera tria.

Mala complexio	} Et fit in	{	Mēbris ſimilaribus
Mala cōpoſitio			Mēbris inſtrumētal.
Vniōis diſſolutio			Vtriſq;

Morbus itaq; malæ complexionis aliquādo à ſolo eſt
qualitatis uel exceſſu uel defectu, ut ſi uel calor uel fri-
gus in corpore excellat, deficiat autem & humidū uel
ſiccum. Aliquando aut & ex humoris alicuius abun-
dantia uel defectu, cōplexio morbum cōtrahit: ſicut ſi
corpus

corpus abundet, uel melancholia uel phlegmate, minus uero habeat de cholera & sanguine, aut uice uersa.

Morbus uero qui est ex mala cōpositione, aut est ex

Plasmatione .i. figura

Quantitate

Numero

Situ.

Partium
corporis

Apostemate

Dislocatione

Fractura

Vulnere

Ruptura

Conuulsione

Excoriatione.

in

toto corpore

Osse

Osse

Carne

Venis

Neruis

Cute.

Porro uni-
onis solu-
tio fit ex

Amplius autem omnis morbus aut est,

Acutus

Chronicus.

Acuti morbi omnes calidi sunt, & in XIII. diebus iudicantur, autor Hippocrates: iuniores medici acutos uocant, qui in XIII. terminantur: peracutos qui in VII. perperacutos, qui in III.

Chronici morbi frigidi sunt & diuturniores.

Acuti item morbi terminantur *κρίσις*, & aliquando in alium chronicum permutantur, ut pleuritis in arteticam, colica in paralyfim.

Hippo. 6

Epid. lib.

part. 1

aph. 7

Chronici uero quotidiana finiuntur consumptione.

Crisis quid Est atem κρίσις, uelox ac uehemens morbi motus ad sanitatem aut mortem. Fit autem circa morbi intensio nem supremam, id est, ἀκμὴν, uel statum.

Tempora morborum Sunt ergo tempora morborum. IIII. obseruanda.

Principium

Augmentum

Acumen uel status

Declinatio.

3. prognos. aph. 33 Quæ quidem ab Hippocrate sic distribuuntur, ut si augmentum sit in IIII, permutatio fiet in VII. Si augmētum in V. & VII. Crisis fiet in IX. uel XI. Si uero in X. augeſcat uſq; diē morbus, liberatio cōtinget diē XIII.

2. prognos. 60. aph Oportet igitur, inquit idem, medicum diem principij non ignorare, & in qua hora corpus primum cœperit calere, aut rigere, & reliqua. Ex quo adparet neque alia etiam tempora esse negligenda. Nam ut paulo mox ille subnectit, hinc erunt tibi dies computandi, in quibus eruptiones abscessusue expectabis in præscripta ab illo tempora. Est autem quaternarius dierum numerus in omnibus morbis obseruandus tanquam sacer, & qui terminum uel ad salutem, uel ad mortem promittat.

3. prognos. 3. & 4. aph.

eodem autore.

Omnis morbus est aut in uentre,

Superi

Superiore

Inferiore

Venis

Cuius Cris
sis fit per

Sputum

Vomitum

Fluxū sanguis nariū

Apostemata

Seceſſum

Hæmorrhoidas

Menſtrua

Vrinam.

Fit autem & aliquando Cris per sudorem: multi etiā morbi transpirant per insensibilem euaporationem.

DE COGNITIONE MORBI.

Omnis morbus cognoscitur aut à substantialiter in hærentibus, ut si in compositione membrorum quid abundet, aut desit, aut recto loco non situm sit.

Deinde ab operatione membri læsa

A qualitate permutata

Ab exeuntibus è corpore

A temporibus anni.

Cognoscendum autem amplius omnem morbum aut esse per essentiam, aut per colligantiam ac consensum,

Per essentiam est, si morbus per se in aliquo inest mēbro :

per consensum uero, si ex aliquo membro in ali-

ud propter uicinitatem & colligantiam deriuatur, ut

capitis affectio ex stomacho: neq; negligendum hoc

est, morbum aliquem aliquando essentialem esse, ali-

quando uero accidentalem tātum, & comitem aliorū

e mor

Morbus per
essentiā
& consensum

Gal. lib. 14
methodi. morborum: sic febris plurimorum morborū accidens
est, & minime morbus per se: sic etiam accidūt pleriq;
abscessus & tumores.

DE COGNITIONE CAUSAE MORBI.

Cognito itaq; per accidentia morbo, siquidem ac-
cidens ægroto, signum est medico, inuestiganda erit
causa, quæ illi fomitem subdit. Impossibile est enim cau-
sa nō prius ablata morbum curari: ea ergo cognita ad-
hibenda sunt inprimis uniuersalia remedia, deinde
etiam peculiaria secundū exigentiam morbi, atq; adeo
secundum præscriptum doctiss. Galeni τὸ κατὰ φύσιν, in-
quit, ἀεὶ χρῆσθαι τῶν ὁμοίων. τὸ δὲ παρὰ φύσιν, τῶν ἐναντίων.
Quod uulgo dicunt contraria contrarijs curari, & simi-
lia similibus sibi præbere adiumentum: sic morbus ex
Hippo. 2. repletionē, inanitionē indiget, & ediuerso: qui ex siccita-
aph. 22 te est, humectationē requirit. Sicut & qui à calore, re-
frigerationem, & uice uersa. Cauendum tamen est ne
quid contrariorum abundantius adplicemus, maxime
Repercussiuū reperiussiuorum, ne principali membro uis inferatur.
uitanda Quemadmodum autem supra diximus, conseruari
corpus incolume per inordinatum usum sex rerum nō
naturalium: ita quoq; restitui potest, si quippiam de-
perditum fuerit, illorum debita adhibita administrati-
one. Videndum est autem, ut quisq; secundum sui cor-
poris cōstitutionem his recte utatur, uel ea natura ex-
hibente, uel arte & industria parante, ac primū quidē
uidendū est de aëre.

De

DE AERE I.

Aëris igitur qualitas maxime bona esse colligitur, ac uere temperata in uere, postea autem hyeme, deinde æstatis tempore, postremum uero in autumnno. Id uero non est uniuersim intelligendum conuenire omnibus corporibus: siquidē tempus conueniēs cōplexioni ægrotæ, est ipsi contrariū. Neceffe est ergo, quum iusta aëris qualitas non sit, arte paretur, id quod Plinius ait, Est & ipsis ignibus medica uis, pestilētia quæ solis obscuritate contrahitur, ignis suffitu multiformiter auxiliari certum est. Empedocles & Hippocrates id monstrauere diuersis locis, & addit amplius, Adeo in rebus dānatis quoq; ac iā nullis, sunt aliqua remedia, ut in carbone ecce & cinere. Emēdat itaq; aër ad caliditatem & succitatem cum igne ex ligno querneio, lauri, pinii, iuniperi, causa euaporationis odoriferæ, quæ ex istorum exustione eleuatur. Amplius autem id præstant suffumigationes Ladani, Thuris, Musci, Costi dulcis, Xiloaloes, Sandaracæ, Storacis, Cyperi, Iūci odorati, quem uulgo ex Græco σχοίνον squinantum uocāt, Sauiinæ, & similium quorūdam eandē uirtutē habentiū.

Ad frigidū uero commutatio aëris fieri potest per conspersionē aquæ rosarū, uel aquæ puræ tantū cū aceto, uel cū flabello facto uētulo: itē per prohibitionē ignis & caloris solis. Præstat etiam locum ubi decūbit æger, à paucis, adiri: incredibiler em̄ multitudo aërē inficit:

Li. 36. ca. ult.

Aeris caler
factio

Infrigidatio

sternere quoque locum frondibus, salicis, uitis: floribus, frigidis, ut uiolearum, rosarum: fructibusque, ut pomis citrinis, arantibus, limonibus mire competit.

Ad humidum uero correctio aeris fit per decoctiones rerum humidarum, ut sunt arborum frondes, herbae frigidae & humidae, aliaque huius ordinis finitima.

A longe aere permutantia. Neque uero praeterierim circa aeris consyderationem, ea quae extrinsecus & a longe aeris permutationem faciunt, qualia sunt, strepitus, sonitus, clamores quorumcumque animalium, ut canum latratus, mugitus bouum: uel rerum, ut sonitus tintinnabulorum, percussio malleorum ad incudem, & similium. Sunt enim morbi in quibus ista omnia remouenda sunt, ut in comitiali, uertigine, apoplexia. Rursus in aliquibus necessario adhibentur, ut in lethargo & graui dormitatione, uel subeth, ac incubo.

DE CIBO ET POTU II.

Circa ciborum rationem consyderatio habenda est, primum bonitatis, deinde mensurae, postremum etiam temporis & horae, quibus maxime conueniens sit corpus nutriri.

Cibus bonus. Principio igitur cibus bonus est, qui bonum gignit humorem, & est levis, aut tenuium partium, quem Graeci λεπτομέην uocant, sicut est panis siligineus & triticus, mundus, recens, bene fermentatus, carnes haedorum, agnorum & uitulorum paruorum lactentium. Ex auibus, pulli

pulli gallinarum, capones, phasiani, perdices, pisces petrosi, mollesque carne. Vinum uero, bonum habens odorem, & ut quæque laudatissimum est apud Germanos ceruisia. Malus autem cibus est, qui malum gignit humorem, *Cibus malus.* & est grauis ac crassi humoris, à Græcis *παχυμερής* dictus, qualis est caro porci, bouis, cerui, salita, uetusta, suffita, panis ordeaceus, secundarius, *αυτόπυρος*, id est cui nihil furfurum decessit, improbe coctus, pisces magni, duri, uiscosi, uina dulcia, pingua, nigra, noua, & ut quæque improbatissimum est ceruisia.

Quod uero sed mensuram pertinet & quantitatem ciborum, tanto plus minuendum est de nutriente, *Ciborum mensura* quanto ægritudo magis est acuta: & ut morbus uicini or est statui ac crisi, tanto plus est de cibo minuendum, nisi timor sit super defectu uirtutis. Et summam augmentum morbi requirit diminutionem ampliore cibi: quanto uero morbus plus decrescit, tanto amplius corpus nutriendum est. In morbis autem chronicis & longis, amplius nutrimentum exhibendum est, ut consistere possit æger, ac uirtus instaurari: quæ omnia egregie & per longum tractauit Hippocrates primo Aphorismorum à tertio aphorismo usque ad XVIII. Postremum autem, tempus & hora adsumendi cibos re *Cibi tempus.* quirunt, primum considerationem ætatum, sexus ac exercitiorum. Siquidem senes facillime ferunt ieiunium uel famem, deinde uero adolescentes, minime autem

pueri & infantes, præsertim q sunt alacriores. Sexus aut uirilis ut calidior est natura, ita quoq ampliori nutrimento indiget: deinde fortius exercitij genus tractantes fortioris etiam crassiorisq cibi, & multiplicius exhibiti indigent administratione.

*Comedere bis
in die.*

Quod uero ad temporis edendi obseruatione proxime attinet, comedendum semper est appetitu prius illiciente, neque quum hic postulat, cibis differendus. Omnis enim mora illi nociua est, nisi suspectus sit esse mendosus. Quanquam qui mos est per uniuersam ferè Europam, bis in die sumendi cibum, uidetur multorum corporibus res ualde congrua esse: unde ualde noxia res fuit, iam aliquot annis, hæctenus tamen, apud plerosq populos ieiunij obseruatio, ac phibitio esus carniū, ouorum, ac lacticiniorum, maxime his dieb. quibus nihil magis conueniebat, quàm corpus optime nutriri, quales sunt quadraginta illi in mediū ferè Martij ac Aprilis incidentes, perpetuis ieiunijs destinati, ut tamen consuetudo obtinuerit quemq uesti ac saturari semel in die: qua re nihil incommodius est, siquidē credimus ei qui scripsit, saturari in tempore abundantiae, & postea famem tolerare fortem & diu, pessimū esse, & uice uersa, Auicennæ.

Vltimo ne admonendum quidem fuerat ex superioribus adeo satis cognobile, æstate cōuenire cibos minoris

noris nutrimenti quàm hyeme, autūno quàm uere.
Ventre enim hyeme & uere calidis. sunt natura, in his
ergo temporibus, cibi plures sunt exhibēdi, autor Hip/ ^{1. aph. 15}
pocrates. Cibo insuper ac potu nīmīū quocūq; etiam
tempore expleri, ualde onerosum est stomacho, quan/ ^{2. aph. 11}
quam omnino potu quàm cibo repleti tolerabilius ac
minus nocuum esse, ex eodem autore didicimus.

DE QUIETE ET MOTV III.

Vidēdum autem ex ordine est, ut iusta quietis & ex/ ^{Onidius}
ercitiū, uel motus ratio corpori præscribatur. Non uile
enim putandum est, quod ait poēta, Quod caret alter/ ^{3. fen. 1. can.}
na requie durabile non est, Hac reparat uires, fessaq;
membra leuat. Sanabitur enim, inquit Auicenna, per ^{doc. 11. cap. 1}
quietem, quicūq; calidæ & siccae complexionis, per
exercitium notabilem lapsum incurrerit. Consideran/ ^{Ratio corpo/}
dum est autem omnium primo, minime conuenire ex/ ^{rum}
ercitium corporibus non mūdis, & abundātib; ma/ ^{Ratio corpo/}
lis humoribus. Istorum enim commotione facta tran/ ^{rum}
situs patet ad membra ipsa, ut corpori aliquando in/ ^{Ratio corpo/}
gens nocumentum hinc inferatur. Siquidem exercitiū
quanto fortius est, tanto uberius calefacit, licet propter
resolutionem, quæ sequitur calorem, infrigidet & exic/ ^{Ratio corpo/}
cet. Variat tamen hunc exercitiū effectum genus ma/ ^{Ratio corpo/}
teriei quæ exercitio subiacet: sic ars fullonum infrigi/ ^{Ratio corpo/}
dat, fabrorum uero ferrariorum calefacit & exiccat pro/ ^{Ratio corpo/}
pter uim ignis.

Ratio tempo
rum

10 Aenci.

Secundo uero loco temporum ratio habenda est. Cōueniēs est enim uerno tempore exerceri iuxta meridiē, in loco saltem temperato. In æstate uero ante meridiē, uitato meridiano æstu, maxime quū Syrius ardor, Ille sitim morbosq; ferens mortalibus ægris Nascitur, & læuo cōtristat lumine cœlum: in hyeme autem post meridiem, loco tamen prius ignis beneficio tepesfacto, ne quid noceat frigus. Amplius autem æstate subtilius, hyeme uero crassius exercitiij genus cōuenit, ut ne altero tempore corpus nimium exoluatur, altero uero ut calor ab internis membris exeratur.

Ratio quanti
tatis exercitiij

Exercitiōnū
genera

Postremum multitudinis quoq; & quantitatis exercitiij habēda ratio est: eius autem indicium est ex bonitate caloris, & ex leuitate motuū, si sunt sine exæstuatione, ac exudatione liquida & nimia. Terminus autē exercitationis ultimus omnino est lassitudo, & si permutatio fit coloris urinæ: omnis autem ista res secundum exercitiorum genera aliam atq; aliam consyderationem requirit, de istis ergo deinceps agemus, ac primum quidem de fricatione.

DE FRICATIONE.

Fricationum
genera.

Genera fricationum multa sunt, & ob diuersos effectus inuenta: sic durior extendit, laxat autem mollior, magna & multa macrum reddit: aspera sanguinem adtrahit ad exteriora, lenis contra retinet in membro: admouenda igitur sunt hæc secundum corporis dispositionem,

sitionem. Laudata enim in tantum res ista fuit quon-
dam, ut Asclepiades eam inter quinque res maxime com-
muniū auxiliōrū sit professus, autore Plinio & Celso.

Pli. li. 26. c. 3

Cel. li. 2. c. 13

Gestatio

Est autem & exercitiij genus gestatio, cuius etiā plu-
ra genera idem Asclepiades exhibuit, excogitato lecto-
pensili, supra nauicularum, lecticarum, ac currum ge-
stationes. Sub ea autem intelligimus quoque equitatio-
nem, quam coxendicibus utilem esse scripsit Plinius.

Equitatio

Porro ipsius fricationis ac exercitiij species magna
est balneū, de huius ergo tribus generibus apud medi-
cos receptis uideamus, Primum ergo eorum aëreū ad-
pellatum est, quum quis in piscina uacua sedet, & bene
cooperta, ita ut à uase in quo sunt herbae decoctae, per
quandam canalem fumus herbarum ad piscinam de-
ferret. Alterū igneū uocant, quū quis supra lapides ca-
lidos ignitos desidet ad proliendum sudorē, quod fi-
eri solet in hydropisi, tumorib. ac inflationib. maxime
pedum. Tertium aqueum est, modoque frigidum, mo-
do calidum adhibetur: secundum aquarum autem na-
turam uarijs modis corporibus prodest. Sic balneum
aquae dulcis humectat plurimum, & remollit uehemē-
ter: non dulcis uero aquae, corpus desiccant, maxime si ex
speciebus terrae mixturam quandam sit sortita: salinae
enim & amarae ac sulphurulentae aquae calefaciunt &
desiccant, aluminosae & gypso mistae in frigidant, item
cum exiccatione: balnei autem calidi arte parati opera-

Balnearum

species

Aëreum

Ignereum

Aqueum

f tio

Ex balneo
bona

Nocumenta
balnei

Li. 5. de ratio
ne uictus
aph. 4. 6
Balneū. aquae
frigidae

tio est calefacere suo aëre, & humectare sua aqua, quare uniuscuiusque ratio iuxta corpora est animaduertenda: utilitates accommodata ex balneis prouenientia enumerantur ferè hæc, somnus, apertio pororum, resolutio humiditatum, concoctio, attractio nutrimenti ad circumferentiam: sed non conueniunt omnibus corporibus, neque morbis omnibus, neque temporibus. Rursus nocumenta balneorum sunt, laxare corpus, impedire neruos, resolvere calorem naturalem, inducere calorem naturæ contrarium, superfluitates ad membra debilia deferre, deijcere appetitum comedendi, itemque coeundi, ut præstet multos prohibere omnino à balneis: & nescio an hæc gentes, quæ ab eis in totum abstinent, habeant corpora nostris longe salubriora, quemadmodum faciunt quædam ad septentrionem, ac occidentales. Illud amplius prætereundum non est, pinguibus conuenire balnea ante comestionem ac ieiunis: macilentis uero post adsumptum cibum, facta ciborum aliqua concoctione: sed de hac re plura apud Hippocratem.

Postremum, balneum aquæ frigidae requirit ætatem, uirtutem, ac tempus, ut scilicet balneandus non sit senex, non laboret ex uomitu, fastidio, uigilijs, reumate, & tempus quidem melius est æstatis, hora diei calidiori, ita tamē ut uitetur uentus. Solemus etiam post balneum aquæ calidæ lauare frigida, propter confortationem

nem caloris naturalis, qui sic ad interiora repulsus fortius se exerit ac extendit.

DE SOMNO ET VIGILIA III.

Ad simulatio quidem est aliqua somni ad quierem, uigiliæq; ad motum, sed tamen non omnis quies somnus est, nec omnis uigilia motus, at non econuerso. De somni itaq; primum omniū utilitate uehementer placet, quod poëtarum omnium alpha Homerus sentit, maxime si fiat post cibi & uini iustam in corpus ingestionem.

Νῦν μὲρ κόιμῃσαδε τεταρπόμενοι φίλον ἦτορ

Σίτου & οἴνοιο, τὸ γὰρ μένος ἐστὶ & ἀλκή, id est

9. Iliad. ad si.

Nunc dormite bono satiati corpora uino

Postq; estisq; cibo, hinc uires, hinc robora nobis.

Præstat enim id somnus, ut defectio spirituum per uehemens, uel utcunq; consuetum exercitium facta, rursus restituatur in integrum, & corpus magis reddatur uiuax ac πνευματώδες. Siquidem somnus nihil aliud est, quàm reductus spirituum ad interiora, qui rursus per uigiliā se exerunt, quod Plinius dixit, somnus est recessus animi in seipsum.

Somnus

quid sit.

Lib. 10. c. 1. ul.

Circa somni autem rationem consyderandum est medico, quantus & quàm longus, cuiq; corpori conueniat: longior ergo somnus conuenit illis qui perfectam concoctionem nondū fecerunt, siue istud cōtingat ex esu mali cibi, siue uirtutis alteratricis debilitate.

f. 2. At

Mala ex
somno

At uero quia laxat uirtutem animalem, non conuenit ieiunis & famem tolerantibus. Repletur enim inde caput fumis ac euaporationibus eleuatis à fecibus ac superfluitatibus retentis in stomacho. Cōtra uero, uigilia nimia corrumpūt ^{ἐννεύρασια} cerebri, debilitāt sensus, adurunt humores, ac causa sunt agitudinum acutarum, aliquando phrenitidos, mania, ac melancholia, quæ species sunt delyrii. In hoc ergo negotio uidentum quantū sufficiāt, Inquit enim Hippocrates. Somnus & uigilia, utrum tandem illorum modum excesserit, malum esse.

Mala ex
uigilijs

2. aph. 3

Tēpus somni

Consentiunt autem ferè medici, somni iustam longitudinem esse tempus septem horarum noctu, nam in die dormire nemo probauit, & mala ex hoc enumerat Auicenna ferè hæc, distillationes à capite, corruptionem coloris, aggrauationem splenis, laxitatem neruorum, desidia ad res agendas, prostratum adpetitū, apostematū generationem, & febres, & quædam alia, ut præstet ab illo penitus alienum esse: quanquam adfueris illud facere, non subito morem interrumpendum esse censeam, iuxta illud Hippocratis. Ex multo tēpore cōsueta, & si fuerint deteriora, minus tamen quàm inconsueta nocere consueuerunt. Porro formam decubitus decet esse supra latus dextrum primum, deinde supra sinistrum, quo cibus primum bene ad stomachū descēdat, deinde uero supraiectione epatis cōcoctio adiuuctur,

3. fen. 1. can.

2. doct. 9. ca.

Mala ex somno
diurno

2. aph. 1

Forma
decubitus.

adiuuetur: quanquam & supra uentrem dormire com-
modum sit concoctioni, retinetur enim sic & augetur
quoq; calor innatus. At uero supinus decubitus occa- ^{Supinus}
sio est grauissimorum morborum, apoplexiæ, para- ^{damnus.}
lysis, & incubi, grauis. certe & molestis. passionibus.
Causa uero horum est defluxus superfluitatū ad po-
steriora, ut non possit fieri iusta transpiratio ad nares
& palatum. Infirmos autem supinos decumbere, debi-
litis causa euenit musculorum. Alterum enim latus
impotens fit ad alterum ferendum, dorsum uero illis
fortius est: quæ ratio est quoque dormitionis aperto
ore, propter debilitatem scilicet musculorum constri-
gentium mandibulas, propterea scribit Hippocrates, ^{1. prognost.}
bonum esse ægrum inuenire iacentem in latere dextro ^{aph. 16}
aut sinistro, &c. penitus uidelicet supinum decubitum
damnans.

DE INANITIONE ET REPLETIONE V.

Debita ordinatio inanitionis & repletionis con-
sistit in recta consistentia, & habitudine quatuor uirtu-
tum naturalium. Siquidem si recte habent uirtus attri- ^{4. uirtutes}
ctiua & retentiua, nō potest esse ullo aliquo pacto no- ^{naturales}
cens aliqua repletio, maxime si ciborum, de quibus su-
pra meminimus, rectam obserues rationem: amplius
si robur suum habent alteratrix & expulsiua uis, non
potest fieri nociua nimia inanitio, & euacuabitur cor-
pus suis oneribus, uel onerosis humoribus, quales ma-
xime

Modi euacuari
cuandi

xime necesse est excerni, uel qualicumq; modo tandem euacuari. Quādo uero hae uirtutes laesae sunt, ita ut debita inanitio non contingat, ac iusta repletionem corpus non queat nutrirī, uidendum est quomodo aut nimia inanitio sistatur, aut nimia repletio uel prohibeatur, uel euacuetur. Repletionem itaq; euacuabimus per uomitum, uentris fluxum, fluxum sanguinis narium, urinae, sputū, sudorem, insensibiles euaporationes, quae nobis nescientibus ex potentia naturae contingunt nūquam quiescentis: fit autem amplius per incisionem uenarum, scarificationem, appositionem uentosarum, ut uocant, uel cucurbitularum, itemq; excoriationem & admotionem sanguisugarum. Quod si per ista iustam inanitionem fieri quid prohibeat, suppleant, & eorum loco succedere possunt, exercitium, labor, fricatio, balneum, ieiunium, somnus, maxime tempore famis, de quibus supra diximus. In his uero omnibus uidendum, quantum, quale, & quando conueniat, iuxta singulorum corporum rationem, ac primum quidem uideamus de uomitu.

DE VOMITU.

1. can. fen. 4.
cap. 13
Lib. de insom
nijs.

Vomitum praestare iuuamentū ut stomachus à materiis humoralibus euacuetur, autor est Auicenna, probatq; uomitū bis fieri in mense continuis duobus diebus ex autoritate Hippocratis, nimirū ut secundus dies prioris uomitus reliquias extrudat: uerū in multis

tis adeo periculū est id facere, quorū scil. pectora sunt stricta & angusta, ut sunt asthmatici, phthisici, empyi, & qui laborant ex peripneumonia, itemq; mediocriter pingues. Quibus uero cōueniat uomitus, sunt graciles, & facile uomentes, atq; id conuenit facere æstate potius q̃ hyeme, inquit Hippocrates. Cauendum tamen est, ne eius multitudo ac frequentia surditatem inducat, & ne oblit uisui, & ne pectoris aut pulmonis uenas disrumpat: facit aut & stomachū sentinam & lacunam omniū superfluitatū, nocet insuper dentibus, & offendit antiq̃s dolores capitis, maxime si hi nō sunt à stomacho uel mēbris inferiorib. ad caput deriuati.

Lib. 4. aph. 5. 7. & 8.

Nocumenta uomitus.

DE SOLVTIONE VENTRIS.

In omni uētris solutione, si contingit quod Hippoc. scripsit, ut scil. qualia oportet purgari purgētur, bonū est, & minimi piculi: si uero nō, malū est & piculosum. Igitur & tēporis & regionis, ætatis, atq; etiā ægritudinis rationē habendā admonet idē, in quibus scil. cōueniat aut nō. Sub cane. n. & ante canē molestæ sunt purgationes, & conueniētiior quidē tū temporis est uomitus eodē autore: rursus hyeme p̃stat euacuari corpus inferius, nimirū omnib. superfluitatibus deijciētib. tū se, quæ æstatis & caloris ui repūt sursum: & regiones quæ dē Austrina & Borealis, altera ob uehementē calorem, altera ob dēfissimū frigus solutionē uētris nō requirunt: quum quæ intermediae sunt, maxime calidæ & humi

Lib. 1. aph. 2.

Eodem loco. Tempus

4. aph. 6.

Regio.

Complexio dæ, ea ualde habeant necesse: sicut quoq; complexione
 humida & calida nulla magis est ad solutionem uen-
 tris apta. Vnde ætas quoq; iustam augmenti perfecti-
 onem quæ nōdum est adsequuta, ab ea prohibet. Ne-
 que uero negligenda est ratio consistentiæ uirtutis, ne
 ex ea nimium resoluatur: interdum etiam ad λψοθυμία
 id est defectionem animi, usq; educere oportet, & hoc,
 si sufficiat ægrotus, propterea morbus ipse consyderā-
 dus est, quam euacuationem requirat. Quocūq; enim
 natura maxime repit, inde ducere oportet per conueni-
 entes regiones. Iam si fieri omnino debere euacuati-
 onem censes per uentris uidelicet solutionem, lene sem-
 per digestiuum, ut uocant, seu maturatiuum præmit-
 tendum est, iuxta illud. Concocta medicari oportet, &
 mouere nō cruda, neq; in principijs, nisi sint furiosa, uel
 ualde tumentia, hoc est nisi morbus indutias non det,
 quales sunt quos idem uocat ualde acutos, ut sunt an-
 gina, synocha febris, & colica, in qbus expedit eadē die
 medicari, differre enim in talibus malū est. Videndū
 ergo primum est quum uentrem soluere uelis, ut debi-
 ta illorum humorum præcedat maturatio, quos educi
 oportet: deinde sequatur uentris solutio: postremū ue-
 ro, residuæ materie consumptio.

DE VRINAE PROVOCATIONE SAN-
 guinisq; ex naribus prolectione, deq; sudore ac
 sputo.

Oppi

Oppilationes quæ cōtingunt ex repletionē & abundantia humorum circa epar, rhenes, & uesicam commode resoluntur per ea quæ prouocant urinam: prouocatio autem urinae amplius utilis est his, qui laborant lapide siue rhenum siue uesicæ, siquidem ea simul exhibeas commixta, quæ eum minutatim & frangunt & extrudunt.

Sanguinem uero è naribus effundi magnum iuau-
mentum præbet cerebro oppilato, itemq; uirtutibus animalibus, liberat etiam à catarrho & distillationibus à capite, ac uias emunctoriorum cerebri aperit: solitus fuit etiam Galenus hunc tãquam certissimum signum perfectæ κρίσεως & liberationis ægri prolicere.

Fluxus sanguinis ex naribus

Gal. lib. de Crisib.

Sudor

Sudoris autem prouocatio apte fieri potest in morbis intercutaneis, ac primo quoque sensu generationis apostematum, maxime ἐπιδερμικῶν, antequam scilicet perfectam collectionem fecerint, sicut fieri potest ut sentias in peste, σκίρξφ uel σκληρῶ, & bubonibus, quæ sunt apostemata inguinum ac circa pudenda. Sputi postremum non negligenda inanitio est, siquidem per eius eiectionem pectus mundificatur: quâdo uero sputum aliud nihil est, quàm humiditates superfluæ à cerebro ad pulmonem delapsæ, hæ ergo si tenuiores sunt, ut non queant commode per palatum eici, inspissari possunt per uisolarum ac papauerum syrupos, ne pectus nimia sua multitudine obducant, quæ res tamen &

Sputum.

g

per

per aliqua alia fieri potest, ἀπόφλεγματισμὸς Græci uocant. Sed plura de sputi cōsyderatione apud Hippoc. inuenies.

DE PHLEBOTOMIA.

Phlebotomiæ autem ea utilitas est, ut non solum multitudinem, uerum etiam malitiam sanguinis emēdet, & ualde expedit illos ea uti, qui ægritudinib. quibuscunq; tandem facile fiunt obnoxii, atq; eos quoq; qui ægritudines iam inciderūt: uerum de ea nihil amplius dici posse contenderim, quàm quod grauis. in re medica censor Galenus scriptum reliquit, κάλλισον
 Therapeu. method. Ἰωάν, inquit, ὡς εἴρηται φλέβα τέμναι, οὐ μόνον ἐν τοῖς
 lib. 9. 11 σωχοῖς πυρετοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν τοῖς ἐπὶ σήψι
 χυμοῖς, ὅταν γε ᾖτοι τὰ τῆς ἡλικίας, ἢ τὰ τῆς δυνάμεως μὴ κωλύη. καὶ φεῖσα γὰρ ἡ δεινότης τὰ σώματα ἡμῶν φύσις, ἀποθεμένη τε τὸ βαρὺ, διόνπειρ τί φορτίον, ἐπικρατήσῃ τοῦ λιποῦ
 ξαδῖως, ὥς ἐ καὶ πέψαι τὸ πεφθῆναι δυνάμενον, ἐκκρινεῖ τε τὸ δυνάμενον ἐκκρίθηναι, ἀναμνηθεῖσα τῷ οἰκείῳ ἐνεργείῳ, id est, Optimum itaq; ut dictum est, est uenam incidere, nō solum in synochis febribus, uerū etiam alijs omnibus putrescentibus humoribus, si sanè id neq; ætas, neq; debilitas uirtutis prohibeat, exonerata enim sic ea, quæ corpora nostra gubernat, uirtute, quum uidelicet grauitatem, tanquam onus aliquod ingens deposuerit, dominabitur his quæ remanent facilius: quare & melius cōcoquet ea quæ concoqui debent, excernetq; quæ debent excerni, omnino officiorum priorum memor. Vnde adparet in omnibus febribus ac morbis ex reple

tionē aut abūdantia ac obstructione malorū humorū saluberrimam esse phlebotomiam, & hoc tamen corpore prius leuiter purgato, ex autoritate Hippocratis, ut indicat Auicēna, nisi fortē solutionē facere intendas per ueratrū, tum sane phlebotomia est præmittenda.

4. reg. acut.
aph. 17. et 18

Est autem phlebotomia duplex, altera diuersa ab uno latere in alterū, quæ antispasīs Hippocrati & Galeno dicitur: altera uero eiusdem lateris est, & proxime materiam euacuat, quam probat Hippocrates cū ait,

Lib. 1. fen. 4.
cap. 4
6. Epi. part. 6
aph. 5

ὁ δὲ πῶς τὸ ἐγγύτατα κοιλίᾳ καθάψῃ, αἷματος δὲ κοιλίᾳ διασῇ, hoc est dolori proximum uentrem purgato, ac sanguinis uentriculum aperito: & alibi, τέμναι χρὴ ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τῇ ἐισῶ ἐφ' ὁκότινον ἂν ἢ ὁ δὲ ὥς τῷ μισθῶ κατὰ τόδε, hoc est, incidere oportet in brachio internam uenam in eo latere, quod dolore fuerit adfectum. Et sanè experimentum docet eiusmodi uenæ propinquæ dolenti loco incisionem esse ualde salutarem in principijs abscessuum ἐπιδημικῶν, σκιρῶν καὶ βρογχῶν.

4. regim. acu
aph. 68

De multitudine autem extrahendi sanguinem, conuenit ut quanto melior exit, eo citius restringatur, quo uero peior exierit, eo longius ac diutius fluere sinas.

Multitudo
emissionis
sanguinis

In aliquibus ad animi defectum & λεπότητι usque extrahendum est, ut in febribus synochis, quæ ex sola obstructione fiunt, & in ea quæ ex putredine est, συνοχῇ. Amplius autē & in apoplexia sanguinea, itemq; angina, alijsque apostematibus magnis & fortibus doloribus

doloribus, animaduersione tamen habita super uirtute, quæ si non satis respondeat, tutius est primum modica, & quæta satis uisa fuerit, detractioe facta rursus incisionem iterare.

DE VENTOSIS SEU CUCURBITIS.

scarificatio.

Ventosæ seu cucurbitulæ, quas Græci *συνία* uocant, corpus quoque exinaniunt, sine scarificatione quidem flatus, & uentositates, si cum flamma copiosa admoueantur, cum scarificatione autem amplius humores ipsos, & sanè ad omnes effectus sunt fortiores cum scarificatione. At uero ut magis ex profundo cupis attrahere, ita fortius ac profundius est scalpellum impingendum. Faciunt autem ad diuersionem quoque appositæ sine scarificatione, maxime fluxus mensium, si ad mamas adponas, & sanguinis narium, si ad præcordia defigas: quâquam & in alijs quibuscumque sanguinis fluxibus Galenus earum usum adprobet, ut ad contrarium reuulsio fiat. Quinetiam menses euocari per earum ad pubem adpositionem tradit, ac in occipitio defixas, oculorum fluxiones auertere.

Hippo. li. 5
aph. 51

Li. 13. meth.
Therap.

Sanguisugæ.

Eundem autem inanitionis usum præbent hyrindines & sanguisugæ, sed tamen ex longinquo magis, ac fortior per eas fit attractio, quàm per cucurbitas: cauendum tamè est ne uenenosas adponamus, quales sunt, capita habentes magna, nigræ, uirides, obscuræ & colore antimonij.

Atque

Atque hi ferè sunt modi inanitionum & euacuatio-
num, quanquam de quo deinceps uidebimus, coitus
quoque uehemens inanitionis species existit, de eo er-
go dicendum.

~~DE COITU.~~

Coitus sanè naturalis. totius naturæ opus, plurima
habet in se iuuamenta & commoda, sicut contra mul-
torum malorum autor est his qui eo nimium utuntur:
eius igit' rectus & moderatus usus, primū id præstat,
ut corpus superfluo isto seminis humore exoneretur,
quo uirtus naturalis uegetior fiat ad exercēdum uires
suas, maxime in corporibus, fortibus, iuuenibus, ac ad
coitum adsuētis. Leuat deinde etiam autore Hippocra-
te morbos à phlegmate & pituita obortos, καὶ κατὰ ζυ-
γους εἰς τὰς γυναῖκες τιμωχάρα ἀφροδισιάσαντι, idem inquit, ἐξή-
ράνθη. Placet autem Cornelij Celsi uerba adscribere. Cō-
cubitus, inquit, neq; nimis pertimescendus est, neq; ni-
mis concupiscendus, rarus corpus excitat, frequens sol-
uit: idē interdiu peior est, noctu tutior, ita tamē si neq;
illum cibus, neq; hunc cum uigilia labor statim sequit':
adiicit amplius, hyeme Venus nō æque pernitiōsa est,
uere tutissima, nec æstate nec autumnō utilis, tolerabi-
lior tamen autumnō: æstate uero si fieri potest, in to-
tum abstinendum est. Nocet autem præcipue oculis,
quorum naturam aqueam exiccat, cerebrum quoque

Coitus
commoda

Epidem. li. 6
par. 5
aph. 25
Epidem. li. 5
ac 7

Coitus
nocumenta

Libro de aëre
& aqua

ere autor est Hippocrat. Obest etiā pectori, pulmōni, stomacho & hepati, generat melācholiā, senectutemq; ac mortem adcelerat, ut non temere Hippocrates esse coitum, leuem morbum comitiale dixerit, & Pythagoras eo tamē utendū esse respōderit, quū quis se ipso infirmior fieri uelit. Vnde sanē magno mortaliū bono, olim adagio uulgato etiā iactatum est, tria saluberrima esse, ἡσυχία, ἀκορία, πόνος ἀκορία, ἢ ἀνέματος τῆς οὐδίας σωτηρία, id est, Vesci citra saturitatem, non refugere laborem, & naturæ semen conseruare.

DE ANIMAE ACCIDENTIBVS SIVE
affectibus. VI.

Vltimo tandem loco ponuntur inter res non naturales, à medicis uocata animæ accidentia, Græci πάθη, id est, adfectiones uocant, quibus quoq; aliquādo corpora nostra aut suauiter adficiuntur, aut læduntur moleste, adeo ut ex illorum subito impetu corpora consternata repēte animam exhalasse historijs traditum sit, qualia sunt gaudium, quo subito allato expirasse duas mulieres tradidit Valerius. Deinde ira, cuius quanta uis sit, uel inde palām fit, quod quosdā ira cōcitatos, quasi attonitos, ac extra se positos uidemus, inde sunt aliquando grauis morbi, apoplexia, paralyxis, spasmus, articularū maxime ac totius corporis tremor. Neq; uero parum mali ex terrore aliquo uel timore corporibus accidit, siquidē syncopen ac comitiale morbū aliquibus accidisse

Gaudium

Ira

Terror

Timor

Unable to display this page

singulos morbos uel nosse, uel numerare posse, re a deo
difficilem putauit Satyricus poeta ut exclamarit,
Circumsilit agmine facto.

Morborum omne genus, quorum si nomina quæras
Promptius expediā quot amauerit Hippia mœchos,

Prouerbiali nimirum schemate indicās infinitam,
tot malorum multitudinem. Pergemus itaq; nos ordi
ne litterario, non integre tamē seruato, quum commo
de id fieri non possit, aliquot eorum nominare, quos
saltem Græci & Latini medici cognitione aliqua sunt
adsequuti, ac in libris suis expresserūt, ac primum qui
dem ponemus apostemata.

Apostemata latini uocāt abscessus, & sunt collecti
ones ulcerosæ, eorū quatuor genera iuxta quatuor hu
mores medici fecerunt.

1. Φλεγμοναὶ inflammationes, uel inflammationes cum ten
sione ex sanguine abscessus sunt.

2. Ερυσίπελας abscessus ex bile flaua, in quacuncq; cor
poris parte cōtingat, nam & in matrice, & in ceruice τὸ
3. prog. 20. et 5. aph. 43. Ερυσίπελας Hippocrates habet, ac in plærisq; alijs locis,
uerterunt etiam latine Erysipelas quidam, quanquam
Caluus, pustula rubra ferè adiicit, tāquam sit Ερυσίπελας
idem quod Ερυθρόπελας, quā uocem adnotauit in mor
borū nominib. Iulius Pollux, significare pustulā rubrā
cum dolore ac inflammatione, aliquando etiam cum
uesicis paruis obortam: quidam etiam ignem sacrum
uerterunt,

ueterunt, quum tamen manifeste ignem sacrum di-
stinguat ab Erysipelate Auicenna & Celsus: putaui ali-
quando legendum ἐρίσπελας uel ἐρίσπεδών, ut sit qua-
si ualde putrescens, ab ἐρί, particula intensiua, & σήσω
putresco. Galenus certe exulceratum Erysipelas, eius *Li. 14. meth.*
dem generis cum herpete esthiomeno esse dicit, ut nō
temere ignis sacer Erysipelas exulceratum esse credat.

κῦμαι ex phlegmate abscessus sunt, ac quasi in- *5*
undationes seu æstus dicti, ut quidam latine undi-
mias ex Græco uerterit, uocat autem eos ipsos Gale- *Li. 14. § II.*
nus οἰδήματα, oedemata, tumores laxos citra dolorem. *2. methodi et*

σκιρροὶ καὶ σκληροὶ, abscessus & tumores duri ex cras- *nusquam non*
sis humore melancholico, tactum uix sentientes: so- *4*
lent autem aliquando phlegmonæ in eiusmodi duri-
ties transire, atq; aliquando non recte curatæ, quasi la-
pidescere. Porro Galenus ex istorum abscessuum per-
mixtione plures species facit, sicut Erysipelas phlemo-
nosum, uel phlemonen Erysipelatosam, si cum cholera
sanguis magis in apostemate permisceatur: Erysipelas
Oedematosum, si cū cholera phlegma: Erysipelas scir-
rhosum, si utriusq; cholerae permixtio in abscessu con-
tingat, consule ergo autorem.

Achor ἄχωρ, capitis ulcus, squamas instar furfurum
habens.

Ἀκροχορδών, uerruca, earum aliquot species sunt, thy *Thymium*
mium, à colore floris thymi: μυρμηκία à formica nomē *Myrmecia,*
habet,

clauus habet, altius hæret, ac summæ cuti ferè æqualis est, clauus à similitudine clauī: hos uulgo porros nominant, Germanis huneraugen.

Αἱμορρογία, profusio sanguinis undecūq; fluat.

Αἱμορροίς, hæmorrhoids, fluxus sanguinis ex capitibus uenarum in ambitu ani, non temere restringendus, quum natura superfluitates suas isthac expellat.

Ægilops, Αἰγίλωψ, oculi uitium, & circa angulum lachrymalem, ut uocant, fistula.

Αλφοί, Alphi, rosiones sunt cutis, macula alba, impetigo, uutiligo, & λευκή, eiusdem ferè generis existunt.

Αμβλυωπία hebetudo & obtusitas uisus.

Angina σωάγχη, faucium morbus ac tumor, eius species quatuor facit Hippocrates: Celsus uero tres tantū singulisq; sua nomina tribuit, σωάγχη primam nominans, ὤς σωάγχη alterā, tertiam πύσσωάγχη, aliqui σὺν ὤς σωάγχη & κυάγχη, anginae species faciunt, alteriusq; nomen à sue, alterius à cane ducunt, quod apud peritos medicos non uideo receptum.

Synanche
Cynanche

Ανεύρισμα, impotentia neruorum, cum ob alias causas tum ob male curatum uulnus accidens, quod carne impletum non est.

Li. 4. aph. 17 Ανορεξία, deiectus adpetitus comedēdi, ἀποσιτίκη Hippocrates uocat,

Αλωπεκία, alopecia, casus capillorum, à uulpe nomē habens, qui eo item morbo laborat.

Α' θ' ε' ω'

Ἀθηρώματα atheromata, tubercula capitis atq; colli, quod ἄθέρων, id est spicarum quædā similia in se concludant, Celsus tenuem pulticulā ἄθέρων nomine intelligit.

Atheres

Atheræ

Ἀγκυλόγλωσσοι ancyloglossi, quibus linguæ inferior mēbrana ligata est, quapropter male pronunciant, curvilingues dicere possis.

Aphthæ ἄφθα, in labris scissuræ ac exulcerationes puris ac nuper genitis plurimum incidentes, autor Hip.

Li. 5. aph. 27

Apoplexia ἀποπληξία, stupor attonitus latine dicitur, itēq; syderatio ex Græco ἀστροβολισμός, Hip. σφακελισμός nominare uideat, ὁ κόσσοισι, inquit, σφακελιδιῶ ἢ ἐγκέφαλος. i.

7. aph. 50

quibuscūq; cerebrū carie corruptū est, σφακελὶς enim carie & ex apostemate uel uulnere putredinē uocat Gal.

Li. 4. σ 6 meth. σ de

Aqua intercus, ὕδρωψ, καὶ ὕδρόπισσις, tres eius sunt species, ὑποσάρκη subtercus, τυμωανίτης uetosa uel sicca, ἀσκήτης ab utre, id est, aquosa.

locis aff. 2. cap. 2

Arcuatus morbus regius, à similitudinē arcus cœlestis

Ἀρθρίτις, articulorū morbus, uulgo arthetica uocāt, genus est ad omnes morbos neruorū, species autem sunt σπασμός spasmus, quū tēsis fit in uno aliquo mēbro, ut in manu, & uocatur χερσάγρα: uel in pede, & est ποδάγρα: uel in uertebis & coxendicibus, & uocat ἰσχιάς. Quòd si morbus latus integrū occupet, παραλύσις dicitur, uniuersa autē corporis plaga ἀποπληξία est: eius item species sunt πρὸτονος, ἐπίτονος, τέτανος secundū locum membrorum distensorum ac tortorum adpellatæ. Sicut etiā ἑμπροσθέντονος καὶ ὀπισθιόντονος eadem ratione.

Spasmus

Chiragra.

Podagra

Ischias

Paralysis

Apoplexia.

Asthma, ἄσθμα, anhelitus & ducendi spiritum difficultas.

Ατοκία, sterilitas.

Ατροφία, quum corpus ex cibis adsumptis non nutritur tamen.

Hippo. 3
aph. 19 Aurium morbi maxime noti, ὠταλγία, dolor, aliquando ex ulcere uel apostemate, aliquando ab extrinseca re, quem sequitur βαρυκκοία, id est grauitas auditus.

Cypselides Accidunt autem & sonitus ac tinnitus auribus, itemque sordes & repurgamenta cerebri, quæ auditum quoque grauiorem reddunt, Græci uocant κυψελίδας.

Bilis atra, μελαγχολία, species delirij est, quæ ex eius humoris abundantia solet oriri.

Hippo. 2
aph. 40 Βράγχος defluxus à capite ad βρόγχιον, id est τραχέα, ἀρτηρία, hoc est asperam arteriam, & deinde ad pulmonem, latini raucedinem uocant, alias βράγχια sunt, quibus pisces natant pinnulæ.

βρογχοκήλη, tumor gutturis.

εμβώμ bubo, abscessus circa pudēda, quæ & ipsa bubones Græcis dicuntur.

βιβωνοκήλη, inguinis ramex seu uarix.

βαλιμόε, fames uaccina dicitur, quum membrorum magna fit inanitio, cum stomachi tamē fastidio & ἀνορεξία. βῆ, extensiuæ particula est, licet aliqui bouem per eā intelligant.

Caninus adpetitus est, quū quis cibum præter modum

dum adsumit, ac uentriculi ore deuoratorum pondus suscipere non potente, paulopost euomit ac deiicit, cuiusmodi adfectus in mulieribus secundo ac tertio à cōceptu mense contingere uidemus, quæ aut canum more, aut nullum, aut plane pessimum adfectat cibū: morbus is autē *κίττα*, id est pica latinis dicitur, & malacia.

Gal. 5. 6
loc. affect.

Pica

Malacia

Calculus, uel calculosus adfectus, *λιθίασις*, grauis, ac acutiss. est, qui in uis urinæ nascitur, deinde qui in uesica ac rhenibus.

κωλική, colica, dolor est ex uentositatibus retentis cū nausea, in intestinis inferioribus ac crassioribus, utpote colo, monocolo uel cæco, ac recto seu longo.

Tria intesti-
na inferiora.

κοιλιακή cœliaci, uocantur qui aluum induratum habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidē transmittit.

Cardiaca passio, *καρδιακή*, cordis tremor, uel potius oris stomachi dolor & punctura, quod *καρδίαρ* tum ab Hippocrate, tū à uetustioribus omnibus nominari scribit Galenus, propterea quod per consensum utrunque membrum uicissim adficiatur: uocatur autem ab Hippocrate idem affectus *καρδιωγμός*.

καρδία,
os stomachi
Li. 5. de loc
aff. 6. de
sani. tuen.
4. aph. 17

Carbunculus, *ἀνθραξ*, tumor ex humore melancholico, crasso & feruente natus, aliquando cum pustula, aliquando cū pluribus instar milij uesicis, cum magna inflammatione & rubedine, nigredine permixta, unde ei nomen. Eius generis sunt & formicæ miliares dictæ Auicennæ.

Formicæ
miliaris.

h 3 Cancer

Cancer, καρκίνος, Græcis à similitudine ad animan-
tem dictus, morbus est ex humore melancholico cum
Carcinoma duricie & inflammatione, idem & καρκίνωμα, id est, car-
cinoma adpellatur.

κατάρρευς, Catarrhus, defluxus à capite ad fauces.
κορύζα, defluxus ad nares, latinis grauedo dictus.

καχεξία, Cachexia, malus corporis habitus, inducēs
in quibusdam ictericiam, in alijs hydropisim, in qui-
busdam etiam pthisim.

κεφαλαῖα, capitis dolor cū horrore, uomitu, ac mē-
tis alienatiōe, aliquādo inualescēs, maxime pestifer.

κεφαλαλγία, dolor capitis, sed debiliior ὅτι in cephalæa.

καρυσβαρία, grauitas capitis est, ex multa repletionē
S. aph. 19 maxime Austro flante accidens, apud Hippocratem.

Chironeum ulcus, species est canceris, quod Chiro-
ne medico indigeat, dictum.

κιστός ἢ κριζός ἢ κισσοκλή, uarix, seu ramex & ue-
narum scroti, atq; etiam circa suram tumor.

Cholera, Græcis χολέρα adfectus est quo flaua bi-
lis & supra per uomitum, ac infra per secessum erūpit.

Comitialis morbus, conuulsio totius corporis est,
extemporum quibusdam interuallis accidens, Græci
Epilepsia ἐπιληψία uocant, à mentis ac sensuum oblæsiōe: uoca-
tur autem & ἱερὴ νόσος, id est, morbus sacer, maior, her-
culeus, lunaticus, παιδικός, id est, infantilis seu puerorū
morbus, quod illis peculiaris sit usq; quo ad puberta-
tem

tem accedant, autore Hippocrate: dicitur autem & diuinatio, quod uideantur quasi numinis uim pati, qui eo adficiuntur.

κονδυλώματα, Condylomata tumores ac nodi, circa supremos digitos frequentius accidētes.

Dentium dolor ὀδοναλγία, καὶ ὀδονταλγία, ab Hippocrate ὄνλων ὀδοντισμὸς dicitur, unde factū puto, quod sensum dentibus quidā ademerunt, atq; dolorem eū in gingiuis ac neruis esse iudicarunt, siquidem ὄνλα carnes extrinsecus dentes circumdantes, ac ἐνούλα carnes quæ intrinsecus dentes circumdant, esse scribit Pollux: quāquam ὄνλων ὀδοντισμὸς scio gingiuarum pruritus ab alijs interpretari, sed hi tamen sine dentium dolore non contingunt. Est & hæmodia dētium, id est, stupor, ab acidis & austeris cibis caussatus.

Δύσπνοια, difficultas spirandi.

Δυσουρία, difficultas emittendi urinam.

Διαβήτης, diabetes, urinæ profluuium, ac impotentia eam retinendi, quippe quum id quod potatum est, sic crudum ac nihil à qualitate sua immutatum redditur, uocatur & δίψακος Græcis, à bibendi cupiditate qua adficiuntur, qui huic malo sunt obnoxij.

Ελεφαντίασις, morbus ex humore melancholico, quo corpus multis maculis squamisq; induratum deformatur, ad modum cutis elephantis, species autem lepræ est.

ἐμπύημα empyema, suppuratio thoracis, in medio spatio inter pectus & pulmonē, solet maxime ex pleuritide in quatuordecim diebus non purgata oriri, auctore Hippocrate.

§. 4th. 9

ἐπινυκτίς, pustula in eminentioribus corporis partibus, ferè & noctu enascens, unde nomen.

ἐφιάλτης, latinis incubus, insultor, à uerbo ἐφάλλομαι, grauis est adfectus, quo quis se putat grandi mole noctu opprimi, præambulo est aliorum morborum, comitialis, paralyſis & apoplexiæ, Græci uocant etiam πνιγαλιόνα.

ἐπιλεκτικοὶ sunt, qui patiuntur die, quod qui incubo premuntur noctu: fit autem in eis distēſio ac grauitas totius corporis.

Hepatici ἥπατικοὶ, qui ex hepatis laborant adfectione uel discrasia ac imbecillitate.

Hernia, &
eius species

ἐντεροκήλη, latinis hernia, morbus est quum intestina delabuntur in scrotum, quod Græci ὀσχέον dicunt, uocatur autem & ἐπιπλοκήλη, item ὕδροκήλη, κισσοκήλη, ac σαρκοκήλη secundum uariarum adfectionum in testiculorū tunicis discrimina, Latinis, ut inquit Celsus, nō satis cognita.

Li. 7. cap. 18

Eructuatio, ὀξυρυγία, prouenit à mala cōcoctione ciborum, & est duplex, acida, cuius causa frigiditas: fumosa, à causa calida est.

Acetosa
Fumosa

ἐρίσπης ἐοδιόμενος herpes esthiomenus, ulcus est à serpēdo

pendo & corrodendo usq; ad ossa etiam dictum: fieri
solet ex alio quod *θηρίωμα* Therioma Celsus uocat, Ga
lenus cum exulcerato Erysipelate eiusdem generis esse
dicit. *Therioma*

Escharas, *ἰσχάρας*, ulcera esse caua & profunda, ait
Suidas, Celsus uero crustam ac corticem apostematū
ac ulcerum eo nomine designari dicit: sic etiam usurpat
Galenus, Hippocrates autem *κέλυφα*, aliquando etiam *κέλυφα*
λεπίδες uocare crustas uidetur. *λεπίδες*

Febris *πυρετός*, est calor extraneus accēsus in corde,
procedens ab eo mediantibus spiritu & sanguine per
arterias & uenas in totū corpus, nocens operationi-
bus naturalibus, ita ut corpus actione sua probe per-
fungi non possit.

Februm genera tria sunt,
Ephemera, *ἐφημέρα*, id est diaria, est in spiritibus,
durans unum saltem diem, & nisi commode tractetur,
facile in duo reliqua genera transit.

Putrida, *ἐν σπασμῶν*, est in humoribus primis qua-
tuor, sanguine cholera, phlegmate, & melancholia. *2*

Hectice, *ἐκτικῇ*, est in membris solidis & radicalib.
& in consumptione quatuor humiditatum secundarū,
Innominatæ, Roris, Cambi, Glutinis: atq; sic ex cuius-
que consumptione quatuor eius genera existunt. *3*

Febris ex sanguine species prima est, *συνεχὴς*, syno-
cham uulgo etiam medici uocant, id est cōtinua infla-
i tiua *De febriū pu-
tridarū spe-
ciebus.*

tiua, peccat in quanto, id est, sanguinis multitudine & obstructione absq; putredine, cui missione sanguinis, ne in putredinis febrem incidat, optime posse subueniri docet Galenus.

Lib. 9. meth.

Altera species febris sanguineæ est συνοχὴς synochus, id est continua, conclusa, ex putrefactione sanguinis, eius species tres sunt.

1 Επακμαστικός, epacmastica, quæ quotidie augetur.

2 Ἀκμαστικός, acmastica, quæ æqualiter adfligit, unde & Græcis ὁμότονος dicta.

3 παρακμαστικός, paracmastica, quæ quotidie decrescit.
Febres
cholericæ
Febris ex cholera uocatur tertiana, τριτῆρος, quæ intermisso uno die adfligit infirmum. Eius species tres sunt.

1 περιόδικη periodica, interpellata, & est ex cholera extra uenas putrescente, quæ de tertio in tertium diem manifeste adfligit, & est duplex,

Pura, fit ex cholera pura, extra uenas putrescente.

Non pura, fit ex cholera non pura, extra uenas putrescente.

2 Altera species tertianæ est συνεχὴς, id est, continua, & est à cholera intra uenas existente, quæ continuo adfligit infirmum, quanquam de tertio in tertium diem maior percipiatur excessus.

3 Τertia species tertianæ est καύσων, caufson, id est ardēs uel adurens, & est ex cholera intra uenas cordi propin-
quas

quas existente, quæ similiter continuo adfligit.

Febris ex phlegmate uocatur ἀμφημέριος, id est quo-

Febres ex
pituita

tidiana, eius item species tres sunt,
περιοδική, interpellata, fit ex phlegmate extra uenas
putrescente, quæ adfligit omni die, falsa tamen per sex
horas quiete.

Quotidiana continua est, à phlegmate intra uenas
putrescente proueniens, quæ cōtinue infirmū adfligit.

Tertia species est epialus ἡπίαλος, ἀπὸ τοῦ ἡπίως ἀλε-
αίνεσθαι, ab eo quod leniter adfligit, quæ fit à phlegmate
uitreo uocato, profunda aliqua corporis parte putre-
scēte, quapropter exterius calet corpus, interius uero fri-
get, cuius paroxysmus est omni die. Sunt autem supra
illas species quinque aliæ relatæ ab Auicenna.

3
Epialus.

Liparia, à phlegmate crudo causata, quæ omni qui-
dem die paroxysmum facit, sed exteriorum partiū ad-
est frigiditas, ac interiorum calor, ut sit epialo planè
contraria.

Deinde altera species, quæ & extrinsecus & intrinse-
cus, & calefacit & infrigidat corpus, duplici materia
phlegmatica, altera interius, altera exterius ad putrefa-
ctionem commota, quæ etiam quotidie adfligit.

Diurna à phleg. extra uenas in die putrescēte fit.

Nocturna, qñ phlegma noctu putrescit & adfligit.

Syncopalis, à phleg. fit infecto & uenenofo, unde
inter ἐπισθηνιαῖς & pestilētiales febres recte cōnumerat.

i 2 Febris

Febres ex
bili atra

Febris, quæ ex melancholiæ putrefactione contin-
git, quartana, id est, τεταρτάιος appellatur, est autem
duplex,

1 Quartana continua, est à melancholiâ intra uenas
putrefacta, quæ sine interpellatione infestat, quanquã
de quarto in quartum diem manifestius adfligat.

2 Quartana interpellata, est à melancholiâ extra ue-
nas putrescente, quæ quoq; quarto die infirmum mor-
lestat.

Febres
compositæ

Componi autem febres multipliciter constat, fa-
mosissima tamen omnium species est ἡμιτρίτιος, semi-
tertiana uocata: siquidē in hemitritæo una semper est
febris tertiana, species autem eius tres sunt,

1 Maior fit, melancholiâ intra uenas, cholera extra
putrescentibus.

2 Minor est, quum phlegma intra uenas, extra uero
cholera putrefit, & hic quidē uerus hemitritæus à me-
dicis adpellatur.

3 Mediûs fit ediuerso, cholera intra, phlegmate ex-
tra uenas putrescente.

4 Est autem & maiori hemitritæo ediuerso quarta
species opposita, quæ nomen apud medicos nondum
inuenit.

Febris pesti-
lentialis
Febris
hectice

Febris postremum est ἐπιδημική, pestilentialis, cu-
ius generatio ab omnibus prouenire potest humorib.

Febris autē hectices supra prædictas quatuor spe-
cies

cies, quædam nominatur hectica senectutis, quæ est
consumptio totius corporis cum caloris naturalis su-
perincensione, quare curatione nō est tentanda, nam
& si calor etiam extingatur, tamē siccitas relicta instar
senectutis hominē consumit, ea autem ^{ἐκτική μαρασμός}
Græcis uocatur.

ἐκτική
μαρασμός
δης

Porro febres typicæ uocantur, quæ certis periodis
ac accessionibus affligunt, ut sunt tertiana, quartana,
quotidiana: quæ uero incertis periodis accedunt, uagæ,
planetæ, ac nothæ, itemq; erroneæ dicuntur: Hippocra-
tes quartanas ex his prælagiri scribit.

Febres
typicæ

3. prognos.
aph. 28

Fistulæ, ulcera profunda & oblonga, ab instrumen-
ti similitudine dicta, apud Græcos etiam ^{σφίγγες}.

Furunculus, tuberculum acutum cum inflammati-
one & dolore, Græcis ^{δοθιή} dicitur.

δοθιή

Fluxus uentris quatuor species sunt,

^{Διάρροια}, profluuium uentris.

^{Δυσεντερία}, lienteria, id est leuitas & lubricitas intesti-
norum, quæ continere nihil possunt, quodq; adsum-
ptum est protinus reddunt.

^{Δυσεντερία}, tormina intestinorū, proueniunt à mor-
daci aliquo humore, cum dolore ac exulceratione, ac
truoris aliquando cum stercore egestionē.

^{τένεσμος}, uulgo tenasmus uocatur, est uoluntas e-
gerendi citra effectum.

Gangræna ^{γάγγραινα}, cancri species serpens est, quo

i 3 membra

membra ipsa exulcerata atq; ea etiam quæ nō sunt exulcerata, emoriuntur, ac sensum amittunt.

γάγγλια, ganglia, tubercula maxime in capite & collo enascentia.

γλάυκωμα, glaucoma, uitium oculorum ex humoris crystallini oblæsione.

Gonorrhœa, γονόρροια, feminis excretio inuolutaria est, pene non extēso, quod uitium ex uasorum spermatis debilitate prouenit.

ἰχώρ, Ichor, puris species est tenuior, ac ferè mediū quiddam inter saniem perfectam ac sanguinem, quale Germani seyger uocant, Hippocrates certe αἵματος τοῦ ἰχωροειδὲς ἐν τοῖσι πύωδισι, animaduersionē fieri debere scribit. Porro apud Homerum ἰχώρ sanguinem à Venere sauciata profluentē significat, sed tamen non eiusmodi, qualis solet ab hominibus profundi.

ἰκτερίκία, Ictericia, latinis arquatus, & morbus regius, ex obstructione epatis, & debilitate splenis obortus, nomen ipsum ab ἰκτερῶ auicula habet, quam quidam miluium interpretatur, dictumq; inde morbum, quod flaua bile oculi suffusi miluini similes fiant: alij galbulam uel galgulum, ut Plinius, per ἰκτερὸν intelligunt. Est aut & Ictericæ species altera, quā nigram uocant, morbus is populis septentrionalibus ualde notus est, propter malos cibos, ut puto, & frigus ingēs, corporis & maxime faciei colorem in nigrorem commutās, adeo

Lib. 6. epid.
partic. 2
aph. 23

Ictericia
nigra

adeo uehementer corpus adficiens, ut non solum dentes labefactati excidant, uerum membra solida à corpore uelut emortua procidant, ac quibusdā præsecent.

Ignis sacer, pſicus, pruna, inflāmatiōes sunt cholericæ.

Ileos εἰλεός, uoluulus latine dicitur, uulgus medicorum Iliacam adfectionem seu passionem uocat, est autem in intestinis superioribus & tenuioribus *Tria intesti-
na superiora.* duodeno, ieiuno, ileo, in qua cum nausea, uomitus & eiectionis stercoreis per os sequitur, uocatur autem & χορδαφόε, quod ad chordæ similitudinem in ea affectione uideantur ipsa intestina cōuolui.

Intertrigo scabici species, longius ac profundius ad membra proserpens.

ἰσχυαδικοί, sunt q̄ ex uertebis ac coxendicib. laborāt.

Lichenes, Græcis λεχῆνες, impetiginis seu mētagræ species ex morbis melancholicis oborta, fit autem cutis asperitas squamosa, quæ aliquando transit in lepram. *Lepra* author est Hippocrates, utrunq; malum si sit recens & *Li. prædict. 2.* in iuuenibus carnosissq; corporibus, facile posse tolli.

Verum λευκή leucen, non multum dissimilem morbum, ex ualde læthalibus morbis idem prouenire dicit, tabe uidelicet & phthisi. Eiusdē sceditatis morbus est quem leontiasin uocant à leone. *Leontiasis.*

Lethargus ληθαργός, morbus ab obliuione omniū rerum dictus, accidit cum mentis ipsius alienatione, ac dormiendi inexpugnabili necessitate,

Lenticule

Lentigo faciei maculas, à similitudine lentis significat, Celsus lentículas uocat, quæ Græcis φακοὶ dicuntur, quanquā φακοὺς lenticulis rubicundiores ac inæqualiores esse adiiciat: eius autē generis sunt & quæ Græcis ἐφελίδες appellantur, eo quod ἐκ τοῦ ἡλίου, id est, à sole exurente causentur.

ἐφελίδες

Lunatici, qui laborant morbo comitiali: solet autē hic peculiaris esse his qui interlunio nascuntur.

Lumbrici à lubricitate dicti ἑλμινθες ac ἄσκαρίδες Græcis, uermes sunt, qui nascuntur in aluo ac intestinis, ex tota quæ substantia nihil cum corpore commune habent, sed omnia præter naturam, aliqui longiores, aliqui magis lati.

Hippo.

aph. 28

Matricis morbi sunt suffocatio, præcipitatio: fiunt etiam in ea ἐξανθήματα, σκληρώματα, ἐρυσίπτελα, plagæ & cancri, uocatur autem matrix Græcis μήτρα, quāquam Aristoteles per hanc uocem os ac ceruicē uteri uel uulvæ intelligit, uocat quæ quam nos cum uulgo matricem diximus, ὕστερα καὶ δελφύμ, quæ locos ac uterum uertit Theodorus.

μήτρα

ὕστερα

δελφύμ

Nec dubium est ex ὕστερα hystera, adpellationem factam secundæ ac secundinæ, quanquam non uterum uel matricem, sed pelliculā in qua obuoluitur fœtus in utero, his nominibus medici intelligant: nec accipiendū etiā aliud apud Hippoc. puto, ubi sternutatoria ad ὕστερών ἐκπύωσιν adponi debere præscribit, uulgus medico

medicorū & muliercularū secundum uocant partum, *Secundæ.*

Menstrua & ultra tempus retenta & nimium proflua *Secundinæ.*
in mulieribus item morbos generant, autor Hippocra *5. aph. 58*
tes, Græci μῆνες καὶ καταμήνια uocant, & ῥῶον γυναικῶν,
id est, fluxum muliebrem, Dioscorides ἔμμηνα.

Mētagra olim, qui hodie morbus Gallicus ac Ne *Morbus Gal-*
apolitanus dicitur, solet enim primum adparere circa *licus.*
mentum, atq; etiam uirgam in uiris, quæ menta & mē
tula latinis dicitur. Nec multum diuersus morbus est,
quem μορφαῖα, à formæ deturpatione uocant.

Marisca, itemq; ficus, ulcus podicis est, ex nimia *Ficus.*
attritione generatum, Græci σῦκωσις uocant, eadē qua *σῦκωσις.*
Latini ficum ratione.

μαρασμός, Marasmus, consumptio membrorum so
lidorum ex febre hectica oborta, quæ senectutis modo
hominē cōficit, unde quoq; senectus ex morbo dicta.

Morbum sacrum alij lepram, alij epilepsiam, quidā *Senectus ex*
autem sacrum ignem intelligūt: sacrum autem morbū *morbo.*
Heraclitus arrogātiā dixit, quod sacrum, id est, præ
stantiss. quēq; inuadat, ac cum morte tandē relinquat.

μελικηρίς maliceris, à fauo nomē habēs, ulcus est cir
ca articulos frequenter cubosq; ac genua abscedens.

μανία, insanix species est, longiori tempore durans,
sine febre quidem oborta, sed progressu temporis fe
bres excitans, hominesq; tristes facit: unde eius causa
atrabilis esse adparet, ut non multum à uitio distet,

k quod

quod Græci etiam μελαγχολίαμ uocant.

Narium morbi, πώλυς, polypus, caruncula est naribus innascens cancerata, & ideo, autore Hippocrate, 6. aph. 38
 ὄζαινα, ^{ὄζαινα.} medicamentis non curanda. κορύζα quæ & μύξα, Grauedo. distillatio à capite, latinis grauedo & pituita.

νυκτόλωπες, Nyctalopes, qui interdiu quidem uident, uerū ad uesperam parum, & noctu penitus nihil. Oculorū morbis ac uitijis infinita penè nomina à quibusdam excogitata sunt, & maxima ex parte cum aliorum membrorū adfectionibus coincidentia, apud medicos frequēter occurrūt, ὀφθαλμία lippitudo, λευκωμα quod item uitium ἄσγεμον uocatur. γλάυκωμα, αἰγίλωψ, Cataractæ. ἀμβλυωπία, καταράκη, suffusiones, plura apud Celsum.

ὄρεξις, adpetitus iustus. Pretia autem rerū orexim conuiuiorum esse dicere solitus fuit Heliogabalus. adpetitū aut oblæsum ἀνορεξίαν καὶ ἀποσιτίην uocat Hip.

ὀφίασις, Ophiasis, caluitij species caput instar coronæ circumdans, ac serpentum modo glabrum faciens, accidit frequenter pueris.

ὀρθόπνοια, orthopnoea, quādo quis spiritum nisi recta ceruice ducere non potest.

Oscitatio prouenit ob superfluitates, quæ in musculis mandibularum ac thoracis coeunt: eius abundantia inducit tremorem & febrem, quæ à cōcoctione euēnit, superfluitatum expulsionē significat, Hippocrates 7. aph. 56
 χάσμη uocat. πάλυσις

Παράλυσις, paralyfis, resolutio & syderatio unius lateris.

Phthiriasis, φθειρίασις, morbus pedicularis, aliquib. contingit in pilis superciliarum, alarum, ac pudendorum, aliquibus ex uniuerso corpore erumpit: hoc morbo perijt Sylla dictator, Alcma ac Pherecydes poetæ: nomen morbo ἀπὸ τῆς φθειρόε, id est, à pediculo est.

Πιτυρίασις, pityriasis, prurigo capitis squamosa instar furfurum, unde etiam nomen.

Panus tumor est in inguinib. maxime ac alis enascens, aliquando etiam in uertice, à pani figura nomen sortitus, Græci φύγεθλον uocāt, fugillas, ut puto, Auicen. φύγεθλον.

Πυωνυχία, circa ungues abscessus.

Πώτιδες, iuxta aures abscessus, solēt ferē post lōgas febres ex impetu morbi eò eiusmodi inflammationes conuerti.

Πισθμία, paristhmia, abscessus circa gutturis isthmū, à similitudine isthmi marini dictum, puto autem isthmus. eminentem circa ligulam carnem, quam etiam laringā uocant, Latinis glandulæ ac tonsillæ dicuntur. Tonsillæ. Glandulæ.

Πλευρίτις, pleuritis, abscessus lateris in pellicula obducente costas, Latini quidam costalem dixerunt. Costalis.

Phymosis, φύμωσις, quū glans mētulæ cōtegi à cute non potest propter tumorem, qui φύμα dicitur.

Πριπνευμονία καὶ πριπλευμονία, abscessus pulmonis, cuius adfectionis ex eiectionis saniei per sputum iudicium est, auctor Hippo. sicut quoq; pleuritidis.

2. prognos. 33

Pterygium.

πτερύγιον, exulcerta caro circa unges in digitis tum manuum tum pedum enascens.

Priapismus πριαπισμός, tensio ex inflatione uirgæ uirilil, præter adpetitū coeundi accidens, ab obscena Priapi hortorum numinis pictura nomen sortita.

Tabes,
φθοή

Phthisis φθίσις consumpsio membrorum spiritus ac solidorum etiam, latini tabem uocāt, Græci etiam φθολώμ.

Porrigo, inter pilos squamulæ quædā exulceratæ sanie, quam ἰχώρ Græci uocant, madentes.

ἰώρη psora, species mentagræ.

φρενίτις phrenitis, insanix species est, ex febre acuta, cū dementia cōtinua ac capitis dolore uehementi, adiuncto etiam aliquando cerebri apostemate. Quando autē hæ adfectiones non sunt propriæ in ipso cerebro, sed fiūt per cōsensum, tum species quædam insanix cōtingit, quam παραφροσύνη uocāt, & latini delyrium.

παραφρο/
σύνη delyriū

Ptylis πτύσις frequenter accidere solet in morbis thoracis, & est expuitio puris cum tussī uehementi.

Phagedæna φαγέδαινα, ulcus usq; ad ipsa ossa serpens ac depascens cum inflammatione ac pure graue olenti, ualde mortiferum: talia sunt quoq; quæ Nomadas adpellat Plinius.

Nomades.

Portenta generantur si plura aut diuersa semina inter se cohæreāt atq; confundantur, aut cū seminis genitālis excessus uel defectus fuerit.

Rhenum adfectus ρηνίτις, aliquando ex innato lapide

pide, aliquando ex apostemate, aut ulcere dolor non
dissimilis colico, contingit etiam ex eorum imbecillita-
te tenuis saniei ac quasi sanguinis mictio, quidā etiam
diabetem, ad renum adfectionem referunt.

Diabetes

Regius morbus, ἰκτερίκῃ dictus, quod ociū, dele-
stationem, ludosq; ac lasciuia, cum molliori etiam
stragulorum adparatu expetat.

Ramex ῥαγκοκλήη Græcis, duricies instar scirrhī, in
carnosis maxime locis proueniens.

Scabies multorū modorum est, aliqua lenior, quæ
facile tollitur, aliqua asperior, quæ ἀγρία fera nomina-
tur: referuntur autem impetiginis quoq; quatuor spe-
cies à Celso, quarum prima scabiei similis sit, altera ru-
brica, tertia nigra uocetur, quarta autem subalbidas
habens squamulas, quasdam etiam lenti similes, quæ
incurabilis existat: impetūt autem maxime pedes, ma-
nus & ungues.

*Impetigo
scabiei
species*

Serpitiones quæ supra intertrigenes.

Struma tumor est in gutture instar glādulæ obor-
tus, Græci ἀδένας uocant & χοιράδας. Hippocrates autē
ἀδένας in maxillis, alis ac pudendis, itemq; in uiscerib.
& renibus ac intestinis oriri scribit, ac alijs plærisq; lo-
cis. Porro latini quidam eosdem tumores scrophulas
uocant, sicut Græci χοιράδας, à scropha, id est, sue.

*Adenes
Chœrades
In lib. πειγ
ἀδένων*

Singultus, Græcis λυγμός, ex stomachi oris adfecti-
one prouenit, sicut tussis ex pulmone, & sternutatio à

*Tussis.
Sternutatio*

k 3. cere

lib. 7. aph. 13 cerebro, quæ si singultui superueniat, ipsum tollit, autō
re Hippocrate.

Suspiriosi sunt, qui Græcis ἀσπυρτικοί.

Stranguria, στραγγυρία, urinæ stillicidium, ex urinæ
acrimonia quasi strangulans ipsam caudam.

σεατώματα, abscessus, qui in se pingue quiddam cō
tinent, unde nomen.

στροφός, cōuersio ac tortura intestinorū circa umbilicū.

Splenetici, σπληντικοί, qui ex splene laborant.

Sonticus morbus, pro læthali maxime ponitur.

Tonsillæ, & faucium pars & morbus sunt, morbus
ipse aliquando exulceratione, aliquando inflammati-
one fauces tumefacit: tonsillæ autem per diminutio-
nem à uoce tolles, id est, tumore dictæ sunt, Græci τῆς
Tolles
Paristmia.
Antiades. θμια & ἀντιάδες uocant.

Therionia, θηρίωμα, ulcus fœdū apud Celsum, quod
aliquando herpes esthiomenos sequitur, forte à uene-
rositate ac feritate nomen habens.

Tortura oris cum febre acuta accidere solet, colo-
risq; mutatione, Græci κωικὸν πᾶσμον adpellāt, ut Cel-
sus tradit: accidit autem in plerisque simul paralytis lin-
guæ, quam uocis interceptio subsequitur.
Cynicus
spasmus.
Paralysis
linguæ.

Veternus, torpor est ac pigritia cum somnolen-
tia, Græcis κῶμα dicitur, quod socordiam ad res agen-
das inducat.

Vua, σαφυλή, morbus faucium propter tumorem

& casum siue elongationem uuulæ, γαργαρεῶνα Hippo Prognos. 3
crates uocat, id est, gurgulionem. aph. 22

Vitiligo, scædita cutis est, tres species habens, Gurgulio.
ἄλφός, quæ alba est: μέλαινα, quæ nigrior: & λευκή, quæ ἄλφός.
albior adhuc quàm ἄλφός. μέλαινα.
λευκή.

Vertigo, ἰλιγγία Græcis, & σκοτομία ac σκότωμα σκοτομία.
quod tenebricositas quædam oculorum accidat.

Vertebrarū luxatio & inuersio est, λόρδωσις Græ Lordosis.
cis dicta, quū anteriore in partē luxatur: ὕβωσις, quū in Hybosis.
posteriorē: κύρτωσις, quū in media spina, q̄ ipsa à Græ Cytosis
cis ῥάχις, & ἱερὰ σύριγξ adpellatur: uocantur autem uer-
tebræ ipsæ eiusdem σφόνδυλοι, ex quorū uigintiquatuor
numero uniuersa constat spina dorsi.

ὑποχόνδρια, Hypochondria & suspendi & mur-
mure repleti: itēq̄ dura aliquādo fieri, aliquando sine
phlegmone dolere scribit Hippocrates: Intelligunt au- lib. 4. s. 6
tem hypochondriorum nomine ilia Theodorus, siue aph.
ut aliī putant, Laurentianus, & Leonicens. Porro
χόνδρις & pectoris est: unde uox ipsa deducta, signifi-
catq̄ ea quæ à pectore interiacēt usq̄ ad umbilicum, Chondrus.
Galenus certe in medio chondri uentriculū collocare
uidetur. Est autem species filiginis chondros ab eodē
adpellata: inueniunt etiā cartilaginis significatione ab
eodem chondro usurpari. Quin salis grana crassiora
χόνδρις dicunt, itemq̄ thuri suos χόνδρις adtribuit Di-
oscorides.

Et hæc quidem breuiter de morbis humani corporis perstrinximus, adhibeamus autem mox Simplicium medicinarum aliquam saltem leuem cognitionem, ut uel inde aliquando digressi, ad eos scriptores alacrius contendamus, qui ex professo hanc rem diffusissime tractarunt, nos contenti erimus una atq; altera uoce designare, quæ singulæ earum existant, ac pro hsdē iudicatæ sint apud Græcæ ac Latinæ linguæ scriptores, quanquam in multis adhuc sub iudice lis est. Adijciemus autem simul graduū qualitatis singulorum rationem, ut hinc colligere queas in quē usum, ac contra quos morbos commode queāt exhiberi.

DE SIMPLICIBVS MEDICINIS
secundum commixtionum qualitatum
gradus.

Gradus medicinarum secūdam qualitatem quatuor digesserunt medici, & in primo quidem gradu ea posuerunt, quæ ratione tantum intelliguntur aliquam in se uel hanc uel alteram habere complexionem: quæ uero sensu percipi possunt, uel calida esse uel frigida, aut humida uel sicca, ea in secundo gradu collocātur: quæ autem uehementem sensum exhibent, ea tertij gradus sunt iudicata: in quartum omnia uiolenter sensum lædētia sunt relata, atq; prouenenis habita. Subdiuiserunt etiam amplius hos quatuor gradus, ita ut quemque eorū rursus in quatuor distraherent, alij singulos
in tria

in tria membra partiti sunt, sic ut cuiusque principium, medium, ac finem constituerint, cuius exemplum sit ex Mesua, q hermodactylos calidos & siccos esse dicit in secundi gradus principio: helleborum album, calidum & siccum in tertij gradus medio: scamoniā autem calidam & siccam in tertij gradus fine.

Cognoscitur autem omnis medicinæ simplicis qualitas à

Substantia

Colore

Tactu

Tempore

Odore

Loco

Sapore Vicinitate aliarū iuxta nascentiū.

Quare commodè huc referre poteris ea, quæ supra, quum de rebus nō naturalibus ageremus, in quaterniones digesta uides, ex illis enim ut res omnes nō naturales dictæ immutātur, sic quoq; cognoscēs omnium simplicium & naturam & qualitatum commixtionē, cuius exemplū sit, mollia, rubea, dulcia, carnosā, pinguib. locis nascētia, ac similia, magis de caliditate & humiditate participare: quæ uero nigriora, uiridia, dura, acria, squalida, petrosi locis nascētia, ac septentrionalia magis sunt, ea euidenter frigiditatis ac siccitatis cōmixtionem in se complectuntur. Idem iudicium de reliquis duobus ordinibus erit, calidorum uidelicet ac siccorū, frigidorum & humidorum. Porro calida & humida omnium commixtionū optima est, primū ergo ea quæ ex hac cōmixtionē habent simplicia adponemus.

I Sim

SIMPICIA CALI/
da & humida.

Asphodelus -
Guinmannus -

Asphodelus, Albuciū. II
Althæa, Ebiscus, æqualiter

Aurum, temperate.

Anctū. c. III. h. II, alij. s. II

Argentū uiuum. IIII

Amygdalæ dulces. I

Amaræ. c. & sic. I

Amygdor -

Amylum, ἄμυλον, temperate.

Bdellium. c. II. h. I

Been utraq;. II

Bel, cotoneū indū. c. III. h. I

Borago. I

Buglossa, βέγλωσσος. I

Branca ursina. II

Bulbi. II

Cassia fistula. I

Consolida utraq;. I

Coriandrum, mixtum ex omnibus

Dactyli. II

Eruca. II

Eryngiū, secacul. II

Enula, Helenium. II

Ficus. c. I. h. II

Granum culcul. II

Iuiubæ. II

Lingua auis. I

Ladanum. II

Lentiscus. c. III. h. I

Lini semen. I

Malua, μαλαχία. c. I. h. II

Mora Celsi. I

Nux Indica. c. II. h. I

Pastinaca, cariota. c. II. h. I

Passulæ. II

Phaseolus. I

Pulmonaria, γεράνιος. II

Rapa. c. II. h. I

Raphanus, radix. II

Satyrion, δρχήε. III

Sesanium. c. I. h. II

Soldanella. II

Virem, curcuma. II

Vitus alba, labrusca. II

Xylocerata, filiqua. II

CALIDA ET SICCA.

Aloë. c. II. s. III

Abſinthium. c. I. s. II

Asarum. III

Agaricus. c. I. s. II

Alsebran,

Alsebrā, esula. III. princip.	Ambra. II
Alfescera. III	Anthera, τὰ ἄνθηρα. II
Arthanita, cyclaminos. III	Apollonaria. III
Albemefuch. III	Asa foetida. c. I. s. II
Aristolochia, longa & rotunda. c. III. s. II	Ammoniacum. II
Abrotanum. c. III. s. II	Aspergula. II
Aaron. I	Balsamus. III
Acorus, radix gladioli. II	Balsamita, sisimbrium. III
Agrimonia, Inguinaria. II	Basilicon, ocymum. II
Agnus castus, ἄγνος. III	Betonica. I
Aeris ærugo. I II	Britannica. II
Alga marina. II	Bryonia, uitis nigra. II
Aloës lignum. II	Bruscus. II
Alumen. IIII	Baurach. III
Acole. I	Blacta byzantia, testæ cōcharū marinarū. c. I. s. II
Allium. c. IIII. s. III. medio	Brassica. I
Alkekengi. I II	Bedugar, spina alba. IIII
Alleluia, spēs trifolij. II	Chamæmelon, uulgo chamomilla. I
Ambrosia ἄθανασία, Artemesia, eadē putantur. II	Cannabis. III
Amomum. III.	Chamædrys, quercula. III
Ameos. III	Chamæpitys, pinus terræ. III
Anacardus. IIII	Colocynthis, cucurbita syluestris. III
Anthos, ros marinus. I II	
Anisum. I I	
Apium. II	Carda

Cardamomum. II	Cucumer asininus. III
Cartamus. II	Cypressus. c. I. s. II
Calamus aromaticus. II	Dictamum. III
Capparis. II	Doronicum. III
Cataputia. III. alij, b. II	Daucus. II
Caulis. c. I. s. II	Ebulus, chamæactæ. II
Condysi, Struthion. III	Esula. c. III, s. II
Costus. III	Epithymiū. II
Crocus. II	Eupatoreum. c. I. s. II
Cuscuta. c. I. s. II	Euphorbion. III
Colophonia. II	Elleborus niger, ueratrū. III
Cepa. III	Albus. II I, medio
Coccus. II	Flammula. III
Centauræa, κενταύριον. II	Fœnum græcū, βουκίεας. I
Cyperus, iuncus quadratus. II	Fœniculus II
Cinamomum. III	Folium Indicum. c. II. s. III
Cuminum. III	Fumus terræ, c. I. s. II
Citrum, pomū medicū. II	Fu. c. I. s. II
Crispula. II	Chariophilus, χαριόφιλος. III
Chrysocolia. II	Chariophilata, pes leporis. II
Cassia lignea. III	Galbanum. II
Chærefoliū, χαίρεφυλλον. II	Galanga. III
Careum, caros. III	Galli centrū, καλλιτέριον. III
Coriandrū. II. alij, frig. II	Gladiolus, ξιλιον. II
	Grana.

Grana tinctorum. II	Maiorana, amaracus. III
Gentiana. II	Mace, Machir. III
Genista, spartum. II	Marrubium, prassium
Gith. II	c. III. s. II
Herba paralyfis, primula	Mezereon, coccum Gnidi
ueris. II	um. IIII
Hermodactylus. II, prim.	Marua. II
Iris, ireos uulgo. III	Matris syluia. II
Iuniperus, ἄρκευθίς. II	Melissa, μελισσόφιλον. II
Incensaria. II	Melilotus, corona regia. I
Hyssopum, ὕσσωπος. III	Melongena. II
Lapathum & lapatium II	Menta ἡδυσμόσ. III
Lapathum acutum ὀξύλας	Menta non odorifera, ca-
παθον. III	lamentum. III
Laureola. II	Mentastrium. II
Lauendula, casia à quibus	Meu. II
dam putatur. II	Mel. II
Lilium. II	Milium solis. III
Lapis armenus. II, prim.	Mercurialis, λινοζώσις. II
Lapis stellatus. c. II. s. III	Millefolliū μυριόφυλλον. II
Ligusticum. II	Mastiche. c. tempera. s. II
Lupulus, species uolubi-	Morsus gallinae, anagal-
lis. I	Muscus, μούσχος. I II (lis. II
Litium, semen cartami. II	Nasturtium. III
Lapis lasuli. c. II. s. III	Nasturtium aquaticū, se-
Lupinus. II	nation. II

I 3 Napel

Napellus. IIII	Piperitrium generū, albū,
Narcissus. II	nigrum, longū. II I
Nigella. III	Piretrum. IIII
Nux myristica, uulgo mu	Pimpinella. III
scata. III	Pinaria. c. II. s. III
Oleander. c. I II.	Pulegium. III
s. II	Populus. I
Oliuæ. II	Policaria, coniza. III
Opopanax. III	Polium. c. II. s. III
Origanum, ὀρίγανος	Perforata, ὑπερικόμ. III
⊙. III	Parietaria. III
Orobis, eruū. c. I. s. II	Porrum. III
Pæonia. III	Pix, πίσσα. III
Pisum, λέκιθος. II	Raphani semen. III
Polypodium. II	Rha barbarum. II
Psylli, substantia medul	Rha ponticum. I I
lae interioris. IIII	Rotabea. II
Petroselinū, olus	Radix, radícula uulgo. c.
atrū. III	III. s. II
Pes corui, κορωνόπτερος. III	Risum, Oryza. I
Pes colūbinus, ἀνέ	Ruta. III
γυρίς. II	Rubea tinctorum, ἐρυθρό
πεντάφυλλον. quinquefo	σανον. II
lium. c. I. s. III	Ros marinus, liba
Peucedanum. II	nothis. III
Pistatia, fistici. II	

Scamo/

Scamonia, Tapfia. III

Squylla, σκύνδα. III

Sene. c. II. s. I

Sal omne. II

σάφους ἄγρια, uua tymi-
nia. III

Saxifraga. III

Silphium, laserpi-
tium. III

Symphytum, Alum,
consolida. II

Scabiosa. II

Spatula foetida,
II.

Sarcocolla. c. II. s. II

Sabina. III

Serapinum. c. III. s. II

Serpentaria, δρακόνι-
τιον. II

Salvia. II

Sambucus ἄκτις
II.

Sambacus. III

Sandaraca. II

Satureia. III

Sifer. II

Sicla. I

Serpillum, ἔρπον-
λον. II

Seseli, σέσελι. II

Stichados utrum-
que, arabicum &
citrinum σοιχὰς καὶ
σιχὰς III.

Spica Celtica. II

Spica nardi. c. I.
s. II

Squinatum uul-
go, χοῖνις, iūcus
odoratus & ro-
tundus. II

Scolopédria. c. I. s. II

Styrax σύραξ tri-
um generum. c. I
s. II

Stellaria, ingui-
nalis. I

Thus. c. II. s. I

I 4 Turbith.

Turbith. c.III. s.I	Auricula muris, & λείνη. I
Tamariscus. II	Beta, blitum. I
Terebenthina resina. II	Bedegar. f. I. h. & s. medi-
Tithymallus. VII spec. IIII	ocriter.
Thymus. III	Cicuta. IIII
Tripolium. c. III. s. II	Ceterach. I
Valeriana. II	Cicorion, intubum errati-
Verbenæ, sagmina. II	cum, quidam ἡλιδρόπιον
Vernix, sunt qui sandara-	putant. II
cam putent. II	Citrulli. III
Verbascum. II	Cucumeres. III
Virga pastoris. II	Cucurbitæ. II
Vermicularis. III	Cerasa. f. I. h. II
Vithnem. III	Dragantum f. II. h. I
Vrtica, & καλύφη. III	Endiuia. I
Vlpicum, alijs species. II	Fungorum genera
Vsnea. II	exellenter.
Volubilis. c. I. s. II	Fragaria. I
Zinziber, gingiber. c. III.	Granatum malū dulce. I
s. II. h. I	Glycyrrhiza, temperate
Zednaria. c. III. s. II	Lactuca. II
FRIGIDAM ET HV	Mandragoras. III
midam cōmixtionem	Melones. II
habentia.	Mala persica. II
Atriplex, χρυσολέχανον	Nenufar. II
f. I. h. II	Parietariæ semen. II
	Paliurus.

Paliurus. II	Cauda equina ἵππου ^ς is
Platanus. II	equisetum. f. I. s. II
Portulaca. II	Cynoglossa. II
Persicaria. III	Carabe. I
Pepones. II	Cytonia. f. I. s. II
Robelia. I	Consolida rubea. III
Umbilicus Veneris, cym balaria. II	Cornum. II
Semper uiuum ἀείζων. III	Capillus Veneris, ἀδ' ἱαν ^ς θος. II
Vngula caballina. II	Caltha. I
FRIGIDA ET SICCA.	Cerusa φιμμήθιον καὶ φίμυ ^ς θος. II
Acacia, ἀκακία f. II. s. III	Epatica. I
Asparagus. f. I. s. II	Elatinus. II
Acetosa, acedula. II	Hedera. II
Acetum. f. I. s. III	Eufragia. II
Agrifolium. II	Endiuia. f. I. s. II
Anchusa. II	Fraxinus. II
Alcanna, cypus. I	Filius ante patrem. II
Antimonium. III	Filix. III
Barba Iouis, species sem per uiui. III	Galla. f. II. s. III
Balaustia, flores mali gra nati. II	Granatum acetosum. II
Berberis. III	Gramen. I
Cardus benedict. ἐργιγέ ρων. II	Gummi Arabicum. II
Camphora. III	Hyoſcyamus, ὕδρ κνύα μος. III
	m Iuncus

Iuncus. III	Pera pastoris, πολυγονέα, centumnodia. II
Lenticula aquæ. II	Proserpinata. II
Lens. f. I. s. II	Psidia. II
Linaria. II	Rhamnus, rubi genus. II
Milium. II	Ribes. II
Myrtilli. II	Rubus. II
Memitha. II	Rosæ. f. I. s. II
Mespila. II	Sandali. trium generum, albi, citrini, rubei. f. III. s. II
Mirtus. II	Sanguis draconis. III
Myrobalani, glandes ungentariæ VI. specie. f. I. s. II	Semen graminis. II
Citrini	Spinachia. I. sine
Nigri	Solatrum, σολυχνὸν. II
Indi	Sumach. f. II. s. III
Chebuli	Spodium. II
Bellirici	Tamarindi. II
Emblici	Tapsus barbatus. II
Ordeum, Zea. I	Tribulus. II
Papauer. III	Tormentilla. III
Plantago, ἀγρόγλωσσον. II	Tubera terræ, hamech. II
Plantago minor. II	Vua uersa. f. I. s. II
Panicum. II	Hypocisthis. III
Pira. f. I. s. II	

Qualita

QUALITATVM DI
uersarum atque adeo ex
contrarijs mixtarum.

Cassia fistula

Manna, Ros Syriacus
falso à quibusdam credi-
tur, Nam manna thu-
ris eo nomine intelligit
Celsus, neque aliud *ἔγχον*
δ' ὁσ' μάννα Dioscoridi est,
quàm grana & micæ uo-
cata Plinio.

Pruna

Capilli Veneris

Volubilis

Cera

Fabæ

Iuiubæ

Lens

Glycyrrhiza

Mastiche

Lupulus

Polytrichon

Sebesten.

Siligo, robus apud Colu-

mellam : sunt qui quod
triticum hodie uocamus,
ueteribus siliginem di-
ctam putent, ex Plinio &
Iuuenale Poëta, ubi in-
quit, Sed tener & niueus
mollicq; siligine factus.

Violæ

Cubebæ

Zaccharum album : ru-
beum enim calidum
est in secundo gradu.

Psyllium

Piperella.

S V N T A V T E M

quædam simplicium ue-
nena,

Psylli substantia interior

Euphorbium

Mezercon

Argentum uiuum

Fungorū aliqua genera

Cicuta

Hyoscyamus

Napellus

m 2

Papauer

Lib. 18. cap. 2
luuc. 54. 5

Papauer	Dictamum
Arsenicum, auripigmentū	Raphanus
Litargyrium	Aristolochia longa & ro-
Gypsum	tunda
Titimallus	Lactucella
Cucumer asininus	Quorū usus fuit magnus
Vsnea	antequam inuenirentur
Arthanita	compositiones,
Mandragoras.	Theriaces &
Elleborus niger	Mithridatici.
Apium risus	Stercus galli bibitum ad
Oleander	euomitionem
Cherua	Lac asininum
Cataputia, ac omnes ferè	Nux uomica
herbæ lacte stillantes.	Ruta
Anacardus	Ficus siccae
Nux uomica	Nuces recentes
Auellanae rancidae	Castaneae
Coriandrum.	Butyrum recens mane in
SVNT AVTEM ET	cibo adsumptum, atque
quæ uenenis liberant,	item in aqua calida ad uo-
Hypericon	mitum ciendum potatū.
Vincetoxicum	
Enula campana	Hucusq;

Hucusq; simplicium naturam paucis attingere
 uisum fuit, tantum si adiecero singularum qualitatū
 earundemq; mixtarum uirtutem & operationem. Est
 igitur calidi uis rarefaciendi, concoquendi, emolliendi, *Calidi uis*
 ac maturandi apostematā: dissoluit etiam calidū, aper-
 ritq; meatus obstructos, & inducit sitim. Contra ue-
 ro frigidum corpora condensat, oppilat, congelat, & *Frigidi*
 stupefacit. Humidū lenit ac inflat, conglutinat, ac nau *Humidi*
 seam parit. Sicca postremum extenuāt, & cum rarefa- *Sicci*
 ctione consumunt. Cæterum calidi & humidi mixtu-
 ra uehementer emollit, maturat, ac semen genitale ad-
 auct. Calida & sicca uehemēter excalfaciunt, urinam
 mouent, adpetitum faciunt ciborum, maxime bibēdi.
 Frigidi uero & humidi natura est, lenire, inflare, oppila-
 re ac repercutere. Frigida autem & sicca, constypant, cō-
 coctionem prohibent, minimeq; utilia sunt corporis
 nutritioni. Porro ingenue fateor hæc de simplicibus
 mihi tradita improbari, quum tam immensa res sit,
 tamq̃ue à multis & magnis autoribus tractata, ut nō
 queat in eiusmodi angustias conijci ac concludi. Et in
 multis adeo nominum magna confusio est, ut plus mi-
 nus uiginti rebus unā adpellationem sæpe à Diosco-
 ride uideas adtributam, quo tamē nullus iudicatur sim-
 plicium naturas diligētius perscripisse, ipso etiam ad-
 testante Galeno. Puto autem ego magno studioso,

eum, imò omnium mortalium bono, in eiusmodi formam totam Simplicium syluam posse congeri, ab eo qui non nominum, sed rerum ipsarum certam cognitionem haberet, ita ut ab illis impertinētes quasque uoces sequestraret, ac proprijs quibusque ad rerum demonstrationem uteretur: quem aliquando deum Opt. Max. nobis daturum spero. Iam his frui felix, quisquis nobis æquus lector contigisti, quæ candide planè uolui tibi mecum communia esse.

μείζονα γὰρ μεγάλων λεύσσει, δέξαι δὲ τ' ἐμῶ
σμικρά γε τῶ σμικρῶν πάντα φιλοφρονέωμ.

Finis.

ERRATA.

Folio, 4. linea 12. lege mihi. fo. 21. li. 9. p aut leg. etiā. Eod.
fo. lin. 23. leg. κλύζμ. fo. 25. lin. 17. Animalis secundū, leg.
Naturalis. fo. 32. lin. 2. leg. autem. fo. 35. lin. 15. leg. siccita/
tem. fo. 37. lin. 11. pro sed leg. ad. fo. 42. lin. 3. post utilita/
tes, deest aut. fol. 43. lin. 4. leg. adsimilatio. fol. 45. lin. 5
lege passionis. fol. 59. lin. 16. leg. utre. fol. 75. lin. 25. leg.
eiectione. fol. 79. lin. 19. le. χόνδρος os pectoris est. Ibid. li.
24. lege chondrum.

Ex lege christiana.
Cognitione. Solus est deus pater et filius et
spiritus sanctus. Solus est dominus et
christus. Solus est salvator et liberator
hominum. Solus est creator et conservator
universi. Solus est iudex et ultionum
tributor. Solus est rex et imperator
omnium. Solus est verus et vivens
deus. Solus est verus et vivens
christus. Solus est verus et vivens
salvator et liberator hominum.

